

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16.12.1974, sp. zn. Plsf 3/74, ECLI:CZ:NS:1974:PLSF.3.1974.1

Číslo: 1/1975

Právní věta: Zhodnotenie praxe súdov pri výklade a aplikácii noviel trestných predpisov z r. 1973 a zák. č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohľade.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 16.12.1974

Spisová značka: Plsf 3/74

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí, Mladiství, Návrh na potrestání, Nepříčetnost, Ochranné léčení, Ochranný dohled, Odpovědnost trestní, Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, Předběžné projednání obžaloby, Příčetnost zmenšená, Příslušnost soudu, Působnost trestních předpisů časová, Řízení před samosoudcem, Rozsudek zjednodušený, Trestní příkaz, Vracení věci prokurátovi k došetření, Zákaz reformace in peius, Zásada obžalovací

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 ods. 2

§ 1 ods. 2

§ 106

§ 11 ods. 2

§ 11 ods. 3 60/1961 Sb. § 19

§ 12 ods. 2

§ 120 ods. 1 písm. a)

§ 120 ods. 1 písm. b)

§ 120 ods. 1 písm. c)

§ 120 ods. 1 písm. e)

§ 125

§ 129 ods. 1

§ 129 ods. 2

§ 134 ods. 1 písm. c)

§ 138

§ 148 ods. 1 písm. c)

§ 149 ods. 1 písm. a)

§ 149 ods. 1 písm. b)

§ 16 ods. 1

§ 16 ods. 3

§ 163

§ 172 ods. 2

§ 172 ods. 2 písm. a)
§ 172 ods. 2 písm. b)
§ 179b ods. 2 písm. c)
§ 179e ods. 1 písm. a)
§ 185 ods. 2
§ 187
§ 188
§ 188 ods. 1 písm. f)
§ 195
§ 2 ods. 1
§ 2 ods. 2
§ 2 ods. 2 písm. b)
§ 202 ods. 1
§ 205 ods. 1
§ 211
§ 213
§ 214 141/1961 Sb. § 33 ods. 2
§ 229
§ 23 ods. 1
§ 230 ods. 2
§ 248 ods. 1
§ 248 ods. 2
§ 25
§ 250 ods. 1
§ 250 ods. 2
§ 258 ods. 1
§ 258 ods. 1 písm. a)
§ 259 ods. 4
§ 263 ods. 1 písm. b)
§ 264 ods. 1
§ 273
§ 29 ods. 1 písm. b)
§ 29 ods. 3
§ 290
§ 3 ods. 1
§ 3 ods. 2
§ 301 ods. 2
§ 314a ods. 1
§ 314b ods. 1
§ 314b ods. 6
§ 314c ods. 1 písm. d)
§ 314c ods. 1 písm. f)
§ 314d ods. 2
§ 314e ods. 1
§ 314e ods. 1 písm. a)
§ 314e ods. 2
§ 314e ods. 3
§ 314e ods. 3 písm. a)
§ 314e ods. 3 písm. d)
§ 314f ods. 1 písm. e)
§ 314f ods. 1 písm. f)

§ 314f ods. 2
§ 314g ods. 1
§ 314g ods. 2
§ 32 ods. 1
§ 344 ods. 2
§ 35 ods. 2
§ 351 ods. 1 150/1969 Sb. § 7 písm. c)
§ 36 ods. 1 písm. a)
§ 38
§ 4 ods. 1
§ 4 ods. 2
§ 4 ods. 3
§ 4 ods. 4
§ 41
§ 44 ods. 4
§ 45 ods. 2
§ 5 ods. 1
§ 50 ods. 2
§ 59 ods. 2
§ 6 ods. 1
§ 6 ods. 2
§ 60 ods. 1
§ 60 ods. 4
§ 60 ods. 4 písm. a)
§ 60 ods. 4 písm. b)
§ 65
§ 66
§ 67
§ 7
§ 7 ods. 3
§ 7 písm. d)
§ 71 ods. 1
§ 71 ods. 2
§ 72
§ 72 ods. 2 písm. b)
§ 74 ods. 1
§ 8
§ 8 ods. 3
§ 9
§ 9 ods. 1 písm. a) 44/1973 Sb. § 1 ods. 1

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 1/1975 sb. rozh.

Zhodnotenie praxe súdov pri výklade a aplikácii noviel trestných predpisov z r. 1973 a zák. č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohláde

(Plénium Najvyššieho súdu ČSSR zo 16. decembra 1974 č. [Plsf 3/74.](#))

Rezolúcia XIV. sjazdu KSČ považuje za naliehavú úlohu v súčasnej etape rozvoja socialistickej spoločnosti „energický a koordinovaný boj proti kriminalite, včasný a rozhodný postih páchatelov trestných činov“.

Súbor trestných predpisov z r. 1973 (novely trestnoprávných predpisov a zákon č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohľade) vytvára niektoré legislatívne predpoklady pre účinnejšie plnenie uvedenej úlohy. Vychádza sa pri tom zo súčasných podmienok spoločnosti a vývoja kriminality, i zo súčasných podmienok práce orgánov činných v trestnom konaní. Niektoré zmeny boli vyvolané záväzkami vyplývajúcimi pre ČSSR z medzinárodných zmlúv. Legislatívne úpravy z r. 1973 sledujú najmä dôslednejšiu ochranu spoločnosti pred činmi, ktoré ju v súčasnom období osobitne ohrozujú a poškodzujú a pred osobami, ktoré sa dopúšťajú trestnej činnosti opakovane alebo ktoré vedú taký spôsob života, že vzniká nebezpečenstvo opakovania trestnej činnosti. Úpravy trestného procesu spočívajúce v urýchlení a zjednodušení konania sledujú zámer, aby sa so zreteľom na existujúce podmienky práce orgánov činných v trestnom konaní vytvorili predpoklady pre efektívnejšie plnenie hlavnej úlohy, t. j. účinnej ochrany spoločnosti pred trestnou činnosťou. Dôsledná aplikácia nových predpisov je predpokladom okamžitého zvýšenia účinnosti represie trestnej činnosti.

Uvedenie legislatívnych zmien z r. 1973 do života je teda významným krokom pri plnení úlohy, ktorá pre orgány činné v trestnom konaní, osobitne aj pre súdy, vyplýva z rezolúcie XIV. zjazdu KSČ. Najvyšší súd ČSSR zaradil preto po dohode s najvyššími súdmi republík do svojho plánu práce na I. polrok 1974 prieskum a zhodnotenie aplikácie noviel trestnoprávných predpisov a zákona č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohľade. Jeho cieľom je zistiť stav súdnej praxe a zjednotiť výklad a používanie nových zákonných predpisov tak, aby sa dosiahol nimi sledovaný účinok. Najvyšší súd ČSSR vychádzal pri tom z podkladových správ najvyšších súdov republík a z poznatkov, ktoré získal sledovaním rozhodovania týchto súdov i účasťou na gremiálnych poradách krajských súdov.

I.

K praxi súdov pri výklade a aplikácii niektorých novelizovaných

ustanovení Trestného zákona a Zákona o prečinoch

Novely hmotnoprávných trestných predpisov z r. 1973 zabezpečujú účinnejšiu ochranu spoločnosti a občanov pred činmi, ktoré poškodzujú spoločenské zájmy osobitne dôležité v súčasnom období. Ponajprv tým, že sa rozšíril okruh inkriminácií, t. j. postihli sa činy, ktoré dosiaľ neboli trestné, alebo niektoré činy dosiaľ trestné sa postihli prísnejšími sankciami, ako to odpovedá súčasnému významu príslušných chránených spoločenských záujmov. Niektorými novými skutkovými podstatami trestných činov sa chráni bezpečnosť a prevádzka civilného letectva v súlade so záväzkami, ktoré v tomto smere prevzala Československá socialistická republika v medzinárodných zmluvách. Účinnejšiu ochranu spoločnosti a občanov pred trestnou činnosťou, najmä recidívnou, sledujú aj niektoré úpravy v podmienkach ukladania a výkonu trestných sankcií. Rozšírila sa stupnica ochranných opatrení a ochranný dohľad, rozšírili sa možnosti ukladania a výkonu ochranného liečenia a ochrannej výchovy a ako alternatíva trestu smrti sa zaviedol výnimočný trest odňatia slobody vo výmere nad 15 až do 25 rokov. Tieto nové ustanovenia sa postupne vžívajú v praxi súdov (s výnimkou ustanovení o ochrane bezpečnosti civilného letectva, s ktorými zatiaľ nie sú nijaké skúsenosti a ktoré sa budú používať aj v budúcnosti zrejme len výnimočne) a už dne možno povedať, že prispievajú k účinnejšiemu boju proti trestnej činnosti.

1. Zmyslom zavedenia výnimočného trestu odňatia slobody nad 15 až do 25 rokov (§ 29 ods. 3 Tr. zák.) bolo preklenúť medzeru medzi trestom smrti a najvyššou výmerou trestu odňatia slobody, ktorá je podľa platného trestného práva 15 rokov. V koncepcii novely možno výnimočný trest odňatia slobody nad 15 rokov do 25 rokov, ktorý nie je uvedený v sadzbách osobitnej časti Trestného zákona,

ukladať len vtedy, keď sú inak splnené podmienky pre uloženie trestu smrti podľa § 29 ods. 1 alebo 2 Tr. zák., ale keď na splnenie účelu trestu z hľadiska individuálnej i generálnej prevencie postačí trest odňatia slobody nad 15 až do 25 rokov. Ako vyplýva z výslovného ustanovenia zákona, tento trest na sa ukladá namiesto trestu smrti.

Pri výklade a aplikácii tohto ustanovenia vznikli v praxi súdov isté problémy svedčiace o tom, že podmienky použitia tohto výnimočného trestu odňatia slobody neboli vždy správne pochopené.

Pri posudzovaní časovej pôsobnosti novelizovaného ustanovenia § 29 ods. 3 Tr. zák. súdy správne vychádzali z toho, že v prípadoch, v ktorých sa ukladá trest za trestné činy spáchané pred účinnosťou novely č. 45/1973 Zb., t. j. pred 1. 7. 1973, je použitie nového zákona pre páchatela vždy priaznivejšie (§ 16 ods. 1 Tr. zák.), a to preto, že nebyť tohto ustanovenia, musel by sa páchatelovi uložiť trest smrti. Len ojedinele sa vyskytol právny názor, že novela č. 45/1973 Zb. zmenila podmienku nevyhnutnú pre uloženie trestu smrti uvedenú v ustanovení § 29 ods. 1 písm. b/ Tr. zák. keď namiesto pôvodnej podmienky, že nie je nádej, že by na páchatela bolo možno trestom výchovne pôsobiť, stanovila podmienku, že nie je nádej, že by páchatela bolo možno napraviť trestom odňatia slobody do 15 rokov. Podľa tohto názoru je pre páchatela priaznivejšie znenie zákona pred novelou, pretože obsahuje prísnejšiu podmienku, ktorá musí byť splnená, aby sa mohol uložiť trest smrti. Tento názor nemožno považovať za správny. V ustanovení § 29 ods. 1 písm. b/ Tr. zák. došlo totiž len k slovnej, a nie k obsahovej zmene zákona, a to preto, aby sa znenie tohto ustanovenia uviedlo do súladu s novým ustanovením § 29 ods. 3 Tr. zák. Aj pred novelou mohol totiž súd uvažovať pri skúmaní možnosti nápravy páchatela len o treste odňatia slobody maximálne na 15 rokov, pretože iný prísnejší trest odňatia slobody Trestný zákon nepoznal.

Niektoré krajské súdy nerešpektovali skutočnosť, že podmienkou uloženia trestu odňatia slobody nad 15 až do 25 rokov je, aby boli najprv splnené podmienky pre uloženie trestu smrti podľa § 29 ods. 1 Tr. zák., a uložili takýto trest aj v prípadoch, v ktorých nebola táto podmienka splnená. Prejavuje sa v tom určitá tendencia používať novelizované ustanovenie § 29 ods. 3 Tr. zák. aj v prípadoch, na ktoré toto ustanovenie neplatí, a to extenzívnejším výkladom podmienok uloženia trestu smrti uvedených v ustanovení § 29 ods. 1 Tr. zák.

2. Postupnými novelami ustanovenia § 72 Tr. zák. sa neustále rozširovali možnosti ukladania a výkonu ochranného liečenia, ktoré je jedným z dôležitých prostriedkov prevencie recidívy trestnej činnosti. Novela č. 45/1973 Zb. vytvorila možnosť vykonávať ochranné liečenie už počas výkonu trestu odňatia slobody v nápravnovýchovnom ústave ministerstva spravodlivosti. Toto ustanovenie má veľký praktický význam, pretože liečením (prichádza do úvahy najmä liečenie alkoholikov a prípadne aj sexuálnych deviantov) už počas výkonu trestu odňatia slobody sa vytvárajú priaznivejšie predpoklady aj pre nápravnovýchovnú prácu s osobami, ktoré trpia niektorými poruchami, čiastočne sa odbremeňujú preťažené zdravotnícke zariadenia, ktoré nestačia vykonávať načas a dostatočne dlho všetky nariadené ochranné liečenia a šetria sa prostriedky pre štát i pre páchatela (ústavné liečenie v zdravotníckom zariadení po výkone trestu odňatia slobody predlžuje vyradenie páchatela z normálneho pracovného procesu a vyžaduje si značné náklady v rezorte zdravotníctva). Zákon však počíta s tým, že podmienky pre ochranné liečenie možno vytvoriť len v niektorých nápravnovýchovných ústavoch a v rozsahu, ktorý nestačí pokryť všetky prípady, v ktorých bolo popri nepodmienečnom treste odňatia slobody uložené ochranné liečenie. Trestný poriadok a spravovacie poriadky pre okresné a krajské súdy preto predpokladajú, že súd môže vo vykonávanom konaní nariadiť výkon ochranného liečenia už počas výkonu trestu odňatia slobody len na podnet náčelníka nápravnovýchovného ústavu, ktorý posúdi, či sú pre ochranné liečenie už počas výkonu trestu odňatia slobody splnené v príslušnom nápravnovýchovnom ústave potrebné podmienky (§ 351 ods. 1 Tr. por., § 106 ods. 1 Sprav. por.). Nemožno preto vysloviť už v rozsudku, že ochranné liečenie sa vykoná už počas výkonu trestu odňatia slobody v nápravnovýchovnom ústave ministerstva spravodlivosti. V prípade, že sa ochranné liečenie nebude môcť vykonať alebo ukončiť v

nápravno-výchovnom ústave, takýto výrok rozsudku by potom mal za následok, že ochranné liečenie by sa nemohlo vykonať, príp. ukončiť na slobode po prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody.

V jednej veci nariadil súd ochranné liečenie obžalovaného proti závislosti na liekoch, pritom však nezistoval, či obžalovaný spáchal trestné činy, za ktoré bol odsúdený, v opojení v dôsledku požitia liekov alebo v súvislosti s požívaním liekov, a či teda boli splnené podmienky pre nariadenie ochranného liečenia v zmysle § 72 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. Vzniká aj otázka, či možno uložiť ochranné liečenie podľa § 72 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. páchatelovi, ktorý sa oddáva nadmernému požívaniu omamných prostriedkov a spáchal trestný čin (prečin) v opojení spôsobenom požitím takéhoto prostriedku alebo v súvislosti s požívaním takýchto prostriedkov, nejde však o omamný prostriedok v zmysle vyhlášky ministerstiev spravodlivosti a zdravotníctva č. 57/1967 Zb. Prax orgánov činných v trestnom konaní nie je v tejto otázke jednotná. U súdov však prevažuje názor, že za „omamné prostriedky“ v zmysle § 72 ods. 2 písm. b/ (ako aj v zmysle § 12 ods. 2, § 25 veta druhá a § 32 ods. 1 Tr. zák.) treba považovať nielen omamné látky vymenované v cit. vyhláške, ale aj akékoľvek iné látky (najmä lieky, chemické prostriedky a pod.) pôsobiace na psychiku človeka a schopné vyvolať psychickú alebo aj fyzickú závislosť subjektu na ich požívaní. Poukazuje sa v tejto súvislosti na to, že taxatívny zoznam omamných látok v zmysle cit. vyhlášky sa vzťahuje podľa výslovného znenia ustanovenia § 195 Tr. zák. len na ustanovenia § 187 a 188 Tr. zák., ale nie na ustanovenia všeobecnej časti Trestného zákona. S týmto výkladom treba súhlasiť, pretože by inak nebola zabezpečená dostatočná ochrana spoločnosti pred trestnou činnosťou toxikomanov zneužívajúcich iné látky než klasické omamné prostriedky vymenované v cit. vyhláške (napr. nepričetného toxikomana zneužívajúceho látky nevymenované v cit. vyhláške by nebolo možné trestne stíhať, pretože ustanovenie § 12 ods. 2 Tr. zák. by sa nedalo použiť).

3. Pri novelizácii ustanovenia § 202 ods. 1 Tr. zák. sa vypustil znak „zo zjavnej neúcty voči spoločnosti“. Pre naplnenie znakov skutkovej podstaty tohoto trestného činu teraz postačí spáchať verejnej alebo na mieste verejnosti prístupnom výtržnosť alebo hrubú neslušnosť; na motíve konania ani na osobe páchatela pritom nezáleží. Uľahčuje sa tým postih výtržníckych činov a posilňuje sa ochrana verejného poriadku.

Pri skúmaní časovej pôsobnosti tohto ustanovenia došlo v niektorých prípadoch k chybám, keď sa aj skutky spáchané pred účinnosťou novely, t. j. pred 1. 7. 1973, posudzovali podľa neskoršieho zákona, hoci je to pre páchatela nepriaznivejšie.

Odpadnutie uvedeného znaku charakterizujúceho pohnútku páchatela však kladie väčšie nároky na skúmanie a posudzovanie materiálnej podmienky trestného činu, aby sa ako trestný čin výtržníctva podľa § 202 ods. 1 Tr. zák. neposudzovali také činy, ktorých stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť nedosahuje potrebnú intenzitu (§ 3 ods. 2 Tr. zák.) a ktoré treba posúdiť len ako prečiny podľa § 9 ods. 1 písm. a/ zák. č. 150/1969 Zb., prípadne len ako priestupky podľa § 19 zák. č. 60/1961 Zb.

4. Pri aplikácii novely zákona č. 150/1969 Zb. o prečinoch (zák. č. 46/1973 Zb.) sa vyskytli problémy len pri výklade a používaní ustanovenia § 7 písm. d/ tohto zákona. V praxi súdov ČSR vznikla otázka, či znak skutkovej podstaty tohto prečinu „sústavne a bez závažného dôvodu odmieta vykonávať pridelenú prácu“ je naplnený aj vtedy, keď odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody síce výslovne neodmieta pridelenú prácu, ale vykonáva ju nedostatočne. Najvyšší súd ČSR vo veci sp. zn. 5 Tz 10/74 pripustil, že konanie odsúdeného, ktorý vo výkone trestu odňatia slobody výslovne neodmieta pridelenú prácu, ale zámerne a sústavne podáva nedostatočný výkon, môže byť zastrenou formou odmietania pridelenej práce. K tomu treba dodať, že znak skutkovej podstaty uvedeného prečinu „s úmyslom vyhnúť sa plneniu pracovných úloh“ patrí do subjektívnej stránky a charakterizuje pohnútku konania páchatela. Po objektívnej stránke musí konanie páchatela naplňovať niektorý z alternatívne uvedených znakov, t. j. páchatel musí z uvedenej pohnútky buď predstierať ochorenie, či

svojevoľne odmietat stravu, poškodiť sa na zdraví, alebo sústavne a bez závažných dôvodov odmietat vykonávanie pridelenej práce. Nedostatok niektorého z týchto objektívnych znakov nemožno nahradiť pohnútkou. Pre naplnenie znaku „sústavne a bez závažných dôvodov odmieta vykonávať pridelenú prácu“ nestačí iba nedostatočne vykonávať pridelenú prácu. Odmietat vykonávať pridelenú prácu však možno nielen výslovne, ale aj skutkom, napr. tým, že páchatel síce výslovne neodmieta pridelenú prácu, ale ju nevykonáva, prípadne jej vykonávanie len prestiera.

Naproti tomu žiadne z alternatívne uvedených konaní nestačí na naplnenie skutkovej podstaty uvedeného prečinu, ak k nemu nedošlo z pohnútky vyžadovanej zákonom, teda „s úmyslom vyhnúť sa plneniu pracovných úloh“. Nestačí preto, aby sa páchatel poškodil na zdraví a tým sa stal práce neschopným, keď to neurobil preto, aby sa vyhol plneniu pracovných úloh, ale z inej pohnútky, napr. s úmyslom spáchať samovraždu.

II.

K praxi súdov pri výklade a aplikácii zákona č. 44/1973 Zb.

o ochrannom dohlade

Začlenenie odsúdeného, ktorý bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody, do občianskeho života a dovŕšenie jeho nápravy na poriadneho pracujúceho človeka je jedným z dôležitých článkov procesu resocializácie páchatela trestného činu. Toto opätovné začlenenie odsúdeného do občianskeho života predpokladá celý rad opatrení, ktoré majú výchovnú povahu, povahu sociálnej pomoci a podpory (materiálnej i mravnej), ale aj povahu nútenej kontroly správania prepusteného a jeho spôsobu života. Súbor týchto opatrení sa obyčajne označuje ako tzv. postpenitenciárna starostlivosť.

Ochranný dohľad, ktorý je novým druhom ochranného opatrenia (§ 71 ods. 1 Tr. zák.) a ktorý je upravený osobitným zákonom č. 44/1973 Zb., je jedným z významných článkov postupne vytváraného uceleného systému postpenitenciárnej starostlivosti v uvedenom chápaní. Je namierený proti recidivistom a hlbšie narušeným prvopotrestaným páchatelom, u ktorých povaha trestnej činnosti, celkový spôsob ich života, ich osobnosť a prostredie, v ktorom žijú, neposkytujú dostatočnú záruku, že po výkone trestu odňatia slobody povedú poriadny život bez dozoru a kontroly nad ich správaním. Ochranný dohľad má teda povahu opatrenia chrániaceho spoločnosť pred recidívnou trestnou činnosťou za pomoci prevažne donucovacích opatrení obmedzujúcich spôsob života a správanie odsúdeného po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Zákon však predpokladá, že sa tieto opatrenia budú spájať s pozitívnou pomocou, ktorú budú poskytovať odsúdenému orgány národných výborov (predovšetkým tzv. sociálni kurátori) a spoločenské organizácie (§ 6 ods. 2 zákona č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohlade, ďalej len ZOD).

Tento významný nový nástroj boja proti recidíve sa v praxi veľmi rýchlo vžil (v II. polroku 1973 uložili sudy ochranný dohľad 2228 osobám, v I. polroku 1974 3436 osobám), hoci od začiatku bolo treba riešiť celý rad právnych problémov spojených s aplikáciou tejto inštitúcie. Najvyššie sudy republík i krajské sudy venovali veľkú pozornosť riešeniu vynorivších sa otázok a zjednocovaniu súdnej praxe, aby sa vytvorili predpoklady pre rýchle plnenie úlohy sledovanej touto novou trestoprávnou ustanovizňou.

1. Podľa § 4 ods. 1 ZOD sa páchatelovi, ktorého súd odsudzuje ako obzvlášť nebezpečného recidivistu podľa § 41 Tr. zák. na nepodmienečný trest odňatia slobody, uloží ochranný dohľad obligatórne.

Ojedinele sa vyskytli prípady, že súd neuložil obzvlášť nebezpečnému recidivistovi ochranný dohľad ani v rozsudku, ani si nevyhradil rozhodnúť o ňom na verejnom zasadnutí podľa § 4 ods. 3 ZOD.

Chyby súdov v tomto smere vyplývali jednak z toho, že jednoducho pozabudli uložiť ochranný dohľad

páchateľovi, ktorého odsúdili ako obzvlášť nebezpečného recidivistu a nepodmienečný trest odňatia slobody jednak z nesprávnej interpretácie ustanovenia § 16 ods. 3 Tr. zák. a nesprávneho výkladu zásady tzv. zákazu reformácie in peius.

Krajské sudy v odvolacom konaní v prevažnej miere napravili chyby okresných súdov, ktoré spočívali v neuložení ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 1 ZOD. Vyskytli sa však aj prípady, že takéto chyby okresných súdov nenapravili ani krajské sudy ako sudy odvolacie mylne sa domnievajú, že za trestný čin spáchaný pred 1. júlom 1973 nemožno uložiť ochranný dohľad.

Pri riešení otázky, či je prípustné uložiť ochranný dohľad páchatelovi úmyselného trestného činu alebo úmyselného prečinu spáchaného pred 1. júlom 1973, t. j. pred účinnosťou Zákona o ochrannom dohľade, treba vychádzať z toho, že ochranný dohľad je druhom ochranného opatrenia (§ 1 ods. 1 ZOD, § 71 ods. 1 Tr. zák.). Ustanovenie § 16 ods. 3 Tr. zák. výslovne uvádza, že o ochrannom opatrení sa rozhodne vždy podľa zákona účinného v čase, keď sa o ochrannom opatrení rozhoduje. Preto možno uložiť ochranný dohľad aj páchatelovi, ktorý sa odsudzuje za úmyselný trestný čin alebo úmyselný prečin spáchaný pred 1. júlom 1973.

Pri náprave chýb okresných súdov v uvedených prípadoch nebránili ani skutočnosť, že odvolací súd rozhodoval len o dovolaní obvineného. Keďže zákaz reformácie in peius (§ 259 ods. 4 Tr. por.) sa vzťahuje len na trest a nie na ochranné opatrenie, krajský úd mohol urobiť nápravu a uložiť obvinenému ochranný dohľad, aj keď prokurátor nepodal odvolanie v neprospech obvineného. To platí aj v prípadoch postupu podľa § 264 ods. 1 Tr. por. (konanie na súde prvého stupňa po zrušení rozsudku) a podľa § 273 Tr. por. (v konaní o sťažnosti pre porušenie zákona).

Pretože podľa § 16 ods. 3 Tr. zák. o ochrannom opatrení sa rozhodne vždy podľa zákona účinného v čase, keď sa o ochrannom opatrení rozhoduje, nie je rozhodujúci ani čas, keď bol spáchaný trestný čin (prečin), za ktorý sa ochranný dohľad ukladá, ale v prípade dodatočného rozhodovania podľa § 4 ods. 4 ZOD ani čas, keď bol páchatel odsúdený, pokiaľ súd v čase rozhodovania splnené podmienky pre uloženie ochranného dohľadu. Pri splnení týchto podmienok možno preto uložiť ochranný dohľad podľa § 4 ods. 4 ZOD aj páchatelovi, ktorý bol odsúdený pred 1. júlom 1973, t. j. pred účinnosťou zákona o ochrannom dohľade.

Ak nie sú splnené podmienky pre obligatórne uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 1 ZOD preto, že súd neuznal páchatela za obzvlášť nebezpečného recidivistu podľa § 41 Tr. zák. pre nesplnenie materiálnej podmienky obzvlášť nebezpečnej recidívy, možno ochranný dohľad uložiť podľa § 4 ods. 2 ZOD, ak sú splnené príslušné

Obligatórnosť uloženia ochranného dohľadu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi podľa § 4 ods. 1 ZOD môže byť prelomená v prípadoch, ak sa ochranný dohľad ukladá opätovne predtým, než bol vykonaný ochranný dohľad skôr uložený (§ 3 ods. 2 ZOD). Podľa § 3 ods. 1 ZOD ochranný dohľad možno uložiť na jeden až tri roky. Podľa § 3 ods. 2 ZOD, ak sa ukladá ochranný dohľad opätovne predtým, než bol vykonaný ochranný dohľad skôr uložený, nesmie čas, na ktorý sa ochranný dohľad opäť ukladá, spolu s dosiaľ nevykonaným zvyškom skôr uloženého ochranného dohľadu prevyšovať tri roky. Z toho vyplýva, že ak bol predchádzajúci ochranný dohľad uložený na maximálny čas troch rokov a dosiaľ sa z neho nič nevykonalo, nemôže súd ochranný dohľad znovu uložiť, a to ani v prípade, keď odsudzuje obzvlášť nebezpečného recidivistu na nepodmienečný trest odňatia slobody. V takomto prípade len v odôvodnení rozsudku vyloží, prečo sa ochranný dohľad nemohol znova uložiť. Ak nevykonaný zvyšok skôr uloženého ochranného dohľadu síce nedosahuje tri roky, ale prevyšuje dva roky, nemusí súd ani v prípade § 4 ods. 1 ZOD ochranný dohľad znova uložiť, ak po uvážení všetkých okolností dôjde k záveru, že nevykonaný zvyšok skôr uloženého ochranného dohľadu postačí na splnenie účelu ochranného dohľadu; ak súd uloží v takomto prípade ďalší ochranný dohľad, nesmie pravdaže čas, na ktorý ochranný dohľad uloží, spolu s nevykonaným

zvyškom skôr uloženého ochranného dohľadu prevyšovať tri roky (§ 3 ods. 2 ZOD). V prípade, že nevykonaný zvyšok skôr uloženého ochranného dohľadu robí dva roky alebo je nižší ako dva roky, súd musí uložiť ochranný dohľad opätovne minimálne na jeden rok, t. j. na dolnej hranici sadzby ochranného dohľadu podľa § 3 ods. 1 ZOD.

So zreteľom na pochybnosti, ktoré sa vyskytli na niektorých súdoch, treba uviesť, že výkon ochranného dohľadu začína prepustením odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody (§ 5 ods. 1 ZOD, čl. 3 ods. 1 písm. a/ vyk. nar. ministra vnútra ČSSR č. 33 zo 4. 10. 1973), a nie až poučením odsúdeného podľa čl. 4 cit. vyk. nar. Od tohto času je odsúdený viazaný povinnosťami a obmedzeniami, ktoré sú obsahom ochranného dohľadu (§ 2 ZOD) a za zavinené nepodrobenie sa týmto povinnostiam a obmedzeniam môže byť postihnutý za prečin podľa § 7 písm. c) zák. č. 150/1969 Zb. Ak sa ochranný dohľad ukladá dodatočne podľa § 4 ods. 4 ZOD a rozhodnutie o uložení ochranného dohľadu sa stalo právoplatným až po prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, výkon ochranného dohľadu začína dňom, ktorý nasleduje po dni, keď sa rozhodnutie stalo právoplatným.

Podľa § 4 ods. 2 ZOD súd môže fakultatívne uložiť ochranný dohľad aj páchatelovi,

a) ktorého odsudzuje za úmyselný trestný čin alebo úmyselný prečin na nepodmienečný trest odňatia slobody (formálna podmienka); nepodmienečný trest odňatia slobody musí byť uložený v rozsudku; v prípade, že súd rozhoduje o uložení ochranného dohľadu dodatočne na návrh prokurátora podľa § 4 ods. 4 ZOD by nestačilo, keby bol nariadený výkon pôvodne podmienneho trestu odňatia slobody (§ 60 ods. 1 i. f. Tr. zák.), keby bol trest nápravného opatrenia zmenený na trest odňatia slobody (§ 45 ods. 2 Tr. zák.), alebo keby bol nariadený výkon náhradného trestu odňatia slobody za trest peňažitý (§ 344 ods. 2 Tr. por.);

b) ďalšou podmienkou je, že so zreteľom na osobu páchatela, najmä s prihliadnutím na doterajší spôsob jeho života, na prostredie, v ktorom žije a na povahu spáchanej trestnej činnosti nemožno očakávať, že páchatel povedie bez ochranného dohľadu poriadny život pracujúceho človeka (materiálna podmienka).

Ochranný dohľad podľa § 4 ods. 2 ZOD možno uložiť nielen recidivistovi, ale aj osobe po prvý raz odsúdenej, ak sú splnené uvedené podmienky. Spravidla sa však ochranný dohľad podľa § 4 ods. 2 ZOD ukladá recidivistom, ostatným páchatelom zriedkavejšie. Prax pri ukladaní ochranného dohľadu podľa tohto zákonného ustanovenia nie je jednotná; medzi republikami, krajmi i okresmi existujú veľké rozdiely pokiaľ ide o počet páchatelov, ktorým bol uložený ochranný dohľad. Tieto rozdiely sa väčšinou nedajú odôvodniť rôznou skladbou trestných činov (prečinov) a ich páchatelov, ale vyplývajú z rozdielneho prístupu súdov k používaniu tejto inštitúcie. Pritom sa vyskytujú nedostatky spočívajúce jednak v tom, že sa ochranný dohľad neuloží, hoci sú splnené podmienky pre jeho uloženie, ako aj v tom, že sa ochranný dohľad ukladá aj páchatelom, u ktorých sa uloženie ochranného dohľadu nevidí potrebné na ich resocializáciu.

Obidva druhy týchto nedostatkov sú škodlivé: v prvom prípade nie sú vyčerpané všetky možnosti na dovršenie nápravy páchatela a na jeho resocializáciu a oslabuje sa tým ochrana spoločnosti pred nebezpečnými páchatelmi, v druhom prípade nesprávne uloženie ochranného dohľadu nie je potrebné na zabezpečenie resocializácie takého páchatela, ktorý je schopný znova sa včleniť do života spoločnosti sám vlastnými silami a ktorého občianske práva sa zbytočne obmedzujú.

Najvyššie súdy republík i krajské súdy a vyššie vojenské súdy, ktoré sa v prvom období aplikácie ZOD sústredili na riešenie mnohých sporných právnych otázok, by sa v ďalšom období mali zamerať na zjednotenie praxe súdov aj pokiaľ ide o výklad a používanie ustanovenia § 4 ods. 2 ZOD.

Mladistvému nemožno uložiť ochranný dohľad, a to ani vtedy, keď v čase rozhodovania už prekročil 18 rok veku (§ 1 ods. 2 ZOD a § 71 ods. 2 Tr. zák.). Pojem „mladistvý“ je pojmom hmotnoprávnym a rozumie sa ním osoba, ktorá neprekročila osemnásť rok veku v čase spáchania trestného činu (§ 74 ods. 1 Tr. zák.). Súd zastávať správny názor, že mladistvému nemožno uložiť ochranný dohľad ani postupom podľa § 4 ods. 4 ZOD, hoci už v čase rozhodovania prekročil osemnásť rok veku.

2. V súvislosti s aplikáciou ustanovenia § 4 ods. 3 ZOD vznikla otázka, či si súd môže vyhradiť právo rozhodnúť o ochrannom dohľade na verejnom zasadnutí aj v tom prípade, keď odsudzuje páchatela ako obzvlášť nebezpečného recidivistu na nepodmienečný trest odňatia slobody, a teda keď je uloženie ochranného dohľadu so zreteľom na § 4 ods. 1 ZOD obligatórne.

Ustanovenie § 4 ods. 3 ZOD, takisto ako ustanovenie § 230 ods. 2 Tr. por., ak ide o iné ochranné opatrenie, umožňuje súdu vyhradiť si rozhodnutie o ochrannom dohľade na verejnom zasadnutí, ak potrebuje na rozhodnutie o ochrannom dohľade vykonať ešte ďalšie dokazovanie, ktoré nemôže hneď vykonať a nemôže preto uložiť ochranný dohľad na hlavnom pojednávaní. Pri riešení tejto otázky treba vychádzať z toho, že ustanovenie § 4 ods. 3 ZOD nie je viazané len na prípady ukladania ochranného dohľadu podľa ustanovenia § 4 ods. 2 ZOD a že postup podľa § 4 ods. 3 ZOD prichádza do úvahy nielen vtedy, keď ide o došetrenie podmienok uloženia ochranného dohľadu, ale aj keď ide o objasnenie okolností významných pre stanovenie obsahu ochranného dohľadu, t. j. povinností a obmedzení podľa § 2 ods. 2 ZOD. Nie je preto vylúčený postup súdu podľa § 4 ods. 3 ZOD v prípade ukladania ochranného dohľadu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi odsúdenému na nepodmienečný trest odňatia slobody, ak súd musí na rozhodnutie o obsahu povinností a obmedzení podľa § 2 ods. 2 ZOD vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré nemôže hneď vykonať na hlavnom pojednávaní. O uložení ochranného dohľadu treba totiž rozhodnúť vždy jediným výrokom.

V tomto prípade, takisto ako v ďalších prípadoch potupu podľa § 4 ods. 3 ZOD, treba však so zreteľom na súvislosť rozhodnutia o ochrannom dohľade s otázkou viny a trestu vyčkať s rozhodnutím o uložení ochranného dohľadu na verejnom zasadnutí do času, než sa rozsudok stane právoplatným.

3. Mimo hlavného pojednávania a rozsudku môže súd uložiť ochranný dohľad uznesením na verejnom zasadnutí len vtedy, keď si to vyhradil podľa § 4 ods. 3 ZOD, alebo keď podal prokurátor návrh na uloženie ochranného dohľadu a súd rozhodne v prvom stupni o tomto návrhu do času, než sa na odsúdenom skončí výkon trestu odňatia slobody (§ 4 ods. 4 ZOD). Ak bol odsúdený podmienne prepustený, ale neosvedčil sa a bol preto nariadený výkon zvyšku trestu odňatia slobody, ochranný dohľad možno uložiť podľa § 4 ods. 4 ZOD až do skončenia výkonu zvyšku trestu. Zákon nevyžaduje nijaké ďalšie podmienky pre dodatočné uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD. Podľa tohto zákonného ustanovenia možno preto uložiť ochranný dohľad jednak vtedy, keď materiálne podmienky uvedené v § 4 ods. 1 alebo 2 ZOD boli splnené už pri rozhodovaní o vine a treste a bez ohľadu na to, z akých príčin súd neuložil ochranný dohľad už v rozsudku, ako aj vtedy, keď došlo k zmene okolností

potrebnosť uloženia ochranného dohľadu sa ukázala až dodatočne (najmä na základe správania odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody a stavu jeho prevýchovy v čase pred ukončením výkonu trestu).

4. Pri rozhodovaní o uložení ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD, t. j. dodatočne na verejnom zasadnutí po právoplatnom odsúdení páchatela na základe návrhu prokurátora, je rozhodujúci stav v čase rozhodovania, a nie stav v čase vydania rozsudku, hoci podmienky pre uloženie ochranného dohľadu budú spravidla buď v úplnosti alebo z väčšej časti zrejmé už z rozsudku a z trestných spisov. Tak páchatelovi, ktorý bol odsúdený ako obzvlášť nebezpečný recidivista na nepodmienečný trest odňatia slobody, musí súd uložiť ochranný dohľad obligatórne aj podľa § 4 ods. 4 ZOD bez ohľadu na to, ako sa odsúdený správal vo výkone trestu, pokiaľ sú splnené podmienky uvedené v § 4 ods. 4

ZOD. Pravda, ak došlo k zmene právoplatného odsudzujúceho rozsudku na základe mimoriadneho opravného prostriedku, vychádza súd pri skúmaní podmienok uloženia ochranného dohľadu zo zmeneného nového rozhodnutia, a nie z pôvodného rozsudku. To platí aj v prípade, ak sa ukladá ochranný dohľad z dôvodu uvedeného v § 4 ods. 2 ZOD.

Pri dodatočnom ukladaní ochranného dohľadu z dôvodu uvedeného v § 4 ods. 2 ZOD zisťuje súd podmienky pre uloženie ochranného dohľadu predovšetkým z právoplatného odsudzujúceho rozsudku a príslušných trestných spisov, ktoré si vždy musí na ten cieľ zadovážiť. Pretože pre dodatočné uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD je rozhodujúci stav v čase rozhodovania o ochrannom dohľade, súd musí okrem toho vždy zisťovať aj to, ako sa odsúdený správal po odsúdení, najmä vo výkone trestu odňatia slobody. S týmto cieľom si teda zadováži správu náčelníka NVÚ o správaní odsúdeného, jeho pomere k práci a o tom, či a do akej miery pokročila náprava odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody a aké sú so zreteľom na to predpoklady, že odsúdený sa bude poriadne správať aj na slobode. Podklady o tom, ako sa odsúdený správal pred začatím výkonu trestu odňatia slobody, by mali byť obsiahnuté už v trestnom spise. Len v tých výnimočných prípadoch, keď páchatel po právoplatnosti rozsudku žil relatívne dlhší čas na slobode, bude treba skúmať aj to, ako sa správal v tomto období (na to si bude treba zadovážiť správu VB, národného výboru, prípadne zamestnávateľa alebo spoločenskej organizácie).

Trestné spisy a prípadne správa náčelníka NVÚ alebo správy iných orgánov o správaní odsúdeného po rozsudku by mali byť pripojené už k návrhu prokurátora na uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD. Pokiaľ to prokurátor neurobí, musí si súd podklady potrebné pre rozhodnutie zadovážiť sám. Prokurátor by mal podať návrh podľa § 4 ods. 4 ZOD načas tak, aby súd mohol rozhodnúť o uložení ochranného dohľadu v čase stanovenom zákonom.

V praxi súdov ČSR nebol jednotný názor na otázku, či rozhodnutie o uložení ochranného dohľadu musí byť do skončenia výkonu trestu odňatia slobody odsúdeného právoplatné alebo nie. Najvyšší súd ČSR zaujal správny názor, že stačí neprávoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým bol uložený ochranný dohľad podľa § 4 ods. 4 ZOD, sa stalo právoplatným až po prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody (buď preto, že v zákonnej lehote nepodala oprávnená osoba sťažnosť, alebo preto, že sťažnosť oprávnenej osoby proti uloženiu ochranného dohľadu bola zamietnutá súdom druhého stupňa).

V tejto súvislosti sa riešila aj otázka, ako má postupovať súd druhého stupňa, ktorý rozhoduje o sťažnosti proti uzneseniu, ktorým bol uložený ochranný dohľad podľa § 4 ods. 4 ZOD v čase, keď už uplynula alebo hrozí uplynúť doba stanovená v tomto zákonnom ustanovení. Keby totiž sťažnostný súd zrušil uznesenie súdu prvého stupňa o uložení ochranného dohľadu a vrátil mu vec podľa § 149 ods. 1 písm. b/ Tr. por. na nové prejednanie a rozhodnute, súd prvého stupňa by už nemohol uložiť odsúdenému ochranný dohľad, keby bol odsúdený medzičasom už prepustený z výkonu trestu odňatia slobody. Najvyšší súd ČSR usmernil preto prax krajských súdov správne tak, že ak konanie predchádzajúce uloženiu ochranného dohľadu zostalo neúplné, musí sťažnostný súd sám vec došetriť a potom buď sťažnosť proti uloženiu ochranného dohľadu zamietnuť podľa § 148 ods. 1 písm. c/ Tr. por., alebo napadnuté rozhodnute zrušiť a sám vo veci rozhodnúť podľa § 149 ods. 1 písm. a/ Tr. por. (a to tak, že návrh prokurátora na uloženie ochranného dohľadu zamietne alebo prvostupňové rozhodnutie zmení pokiaľ ide o dôvod uloženia ochranného dohľadu, jeho dĺžku alebo obsah a pod.). Podľa § 149 ods. 1 písm. b/ Tr. por. by mohol sťažnostný súd postupovať len vtedy, keby súd prvého stupňa mohol znova rozhodnúť ešte od času, než sa skončí výkon trestu odňatia slobody odsúdeného.

V praxi súdov sa vyskytla otázka, ako postupovať v prípade, keď o návrhu prokurátora podanom podľa § 4 ods. 4 ZOD nerozhodol súd prvého stupňa do času, než sa skončil výkon trestu odňatia slobody odsúdeného (prokurátor podal návrh oneskorene, súd nemohol o návrhu prokurátora včas vecne rozhodnúť). V takomto prípade, pokiaľ prokurátor nevezme podaný návrh späť, treba návrh

prokurátora zamietnuť, a to uznesením na verejnom zasadnutí (- 11 ods. 3 pred bodkočiarkou ZOD).

Riešil sa aj problém, ako postupovať v prípade, keď vo veci vojenského súdu, v ktorej podal vojenský prokurátor návrh podľa § 4 ods. 4 ZOD, sa už skončil výkon trestu odňatia slobody odsúdeného uložený vojenským súdom, ale odsúdený je v čase rozhodovania o tomto návrhu vo výkone trestu odňatia slobody, ktorý mu však uložil všeobecný súd. Aj v takomto prípade treba návrh vojenského prokurátora, pokiaľ ho nevezme späť, zamietnuť na verejnom zasadnutí. Takisto rozhodne aj všeobecný súd v prípade, ak prokurátor (nie vojenský) podá návrh na uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD obvinenému, ktorý bol odsúdený vojenským súdom a na základe takéhoto odsúdenia sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody. Právomoc uložiť ochranný dohľad tu má súd toho druhu, ktorý uložil trest, vo výkone ktorého sa odsúdený nachádza v čase rozhodovania.

Ak odsúdený odpykáva viac trestov odňatia slobody, ktoré mu postupne uložili súdy toho istého druhu a právomoc súdu, ktorý ukladá ochranný dohľad podľa § 4 ods. 4 ZOD, sa nemení (§ 11 ods. 2 ZOD), musí súd posudzovať podmienky pre uloženie ochranného dohľadu len vo vzťahu k tým odsúdeniam, na základe ktorých si odsúdený odpykáva alebo ešte má odpykať trest odňatia slobody. Odsúdenia, ktorými boli uložené tresty odňatia slobody, ktoré si odsúdený v čase rozhodovania o ochrannom dohlade podľa § 4 ods. 4 ZOD už odpykal, nemožno brať pri rozhodovaní do úvahy. To má význam napr. v prípade, ak bol odsúdenému uložený za úmyselný trestný čin alebo úmyselný prečin nepodmienečný trest odňatia slobody, ktorý si však v čase rozhodovania o ochrannom dohlade podľa § 4 ods. 4 ZOD už odpykal a nachádza sa síce vo výkone ďalšieho trestu odňatia slobody, ktorý však bol pôvodne uložený podmienene, bol uložený za nedbanlivostný trestný čin a pod. Podmienky pre uloženie ochranného dohľadu by v takomto prípade neboli splnené, pretože na základe pôvodného odsúdenia ochranný dohľad už nemožno uložiť (výkon trestu odňatia slobody odsúdeného na základe tohto odsúdenia už skončil) a vo vzťahu k odsúdeniu, na základe ktorého si odsúdený ešte odpykáva trest odňatia slobody, nie sú splnené podmienky pre uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 2 ZOD. Ak si páchatel odpykáva súhrnný trest (§ 35 ods. 2 Tr. zák.), stačí, aby podmienky pre uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 1 alebo 2 ZOD boli splnené v jednej z vecí, ktorých sa súhrnný trest týka.

K otázke vecnej a miestnej príslušnosti súdu na rozhodovanie podľa § 4 ods. 4 ZOD zaujali najvyššie súdy republík správny názor, že ak o vine a treste rozhodoval v prvom stupni okresný súd, o návrhu na uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD rozhoduje okresný súd, v obvode ktorého sa na odsúdenom naposledy vykonáva trest odňatia slobody (§ 11 ods. 2 ZOD); ak o vine a treste rozhodoval v prvom stupni krajský súd, rozhoduje o návrhu podľa § 4 ods. 4 ZOD krajský súd, v obvode ktorého sa na odsúdenom naposledy vykonáva trest odňatia slobody. Ak o vine a treste rozhodoval v prvom stupni samosudca, rozhoduje aj o návrhu prokurátora na uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 4 ZOD samosudca (pravda, samosudca okresného súdu miesta posledného výkonu trestu odňatia slobody).

5. Podľa § 3 ods. 1 ZOD ochranný dohľad sa ukladá na jeden rok až na tri roky. Pri používaní tohto ustanovenia nevznikajú žiadne osobitné problémy a len ojedinele sa stalo, že súd opomenul určiť čas, na ktorý sa ochranný dohľad ukladá. Ustanovenie § 3 ods. 1 ZOD sa vzťahuje na ochranný dohľad uložený tak podľa § 4 ods. 1, ako aj podľa § 4 ods. 2 ZOD. Obzvlášť nebezpečným recidivistom sa však spravidla ukladá ochranný dohľad na maximálny čas troch rokov.

Isté problémy vznikajú pri opätovnom ukladaní ochranného dohľadu (§ 3 ods. 2 ZOD). Zásady platné pre opätovné ukladanie ochranného dohľadu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi (pozri vyššie bod 1.) platia v podstate aj v prípade, ak prichádza do úvahy opätovné uloženie ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 2 ZOD s tou jedinou odchýlkou, že aj keď dosiaľ nevykonaný zvyšok skôr uloženého ochranného dohľadu nedosahuje dva roky a prípadne ani dolnú hranicu uvedenú v § 3 ods. 1, t. j. jeden rok, súd nemusí uložiť ochranný dohľad znova, ak po zhodnotení všetkých okolností v zmysle §

4 ods. 2 ZOD dôjde k záveru, že uloženie ďalšieho ochranného dohľadu na resocializáciu odsúdeného nie je potrebné.

Ustanovenie § 3 ods. 2 ZOD len obmedzuje súd pri stanovení dĺžky ochranného dohľadu, ak sa ukladá opätovne v čase, keď skôr uložený ochranný dohľad v inej trestnej veci nebol ešte celkom vykonaný. Novo ukladaný ochranný dohľad však nemá povahu nejakého dodatkového alebo súhrnného ochranného dohľadu a má inak v pomere ku skôr uloženému ochrannému dohľadu po hmotnoprávnej i procesnej stránke celkom samostatnú povahu. Novým ochranným dohľadom môžu byť preto uložené iné fakultatívne povinnosti a obmedzenia smerujúce k tomu, aby odsúdený viedol poriadny život pracujúceho človeka (§ 2 ods. 2 ZOD), než aké mu boli uložené skorším ochranným dohľadom. Neskorším rozhodnutím ani nemožno nijakým spôsobom meniť obsah povinností a obmedzení uložených skorším rozhodnutím. To platí tým skôr v prípade, keď sa novým rozsudkom neukladá ďalší ochranný dohľad so zreteľom na ustanovenie § 3 ods. 2 ZOD. Pri opätovnom ukladaní ochranného dohľadu treba však dbať a aspoň na to, aby sa odsúdenému neukladali také povinnosti a obmedzenia podľa § 2 ods. 2 ZOD, ktoré sú nezlučiteľné s povinnosťami a obmedzeniami, ktoré mu boli uložené podľa tohto zákonného ustanovenia skorším rozhodnutím. Zákon totiž neumožňuje meniť povinnosti a obmedzenia uložené podľa § 2 ods. 2 ZOD počas výkonu ochranného dohľadu a prispôbiť tieto povinnosti a obmedzenia zmenenej situácii vyplývajúcej z nového páchatelovho odsúdenia.

6. Pokiaľ ide o obsah ochranného dohľadu, určité povinnosti a obmedzenia vyplývajú pre odsúdeného priamo zo zákona (§ 2 ods. 1 ZOD) a ďalšie povinnosti a obmedzenia mu môže podľa okolností uložiť súd v rozhodnutí o uložení ochranného dohľadu (§ 2 ods. 2 ZOD). Povinnosti a obmedzenia uvedené v § 2 ods. 1 ZOD vyplývajú pre odsúdeného ex lege, súd o nich nerozhoduje a nemôže nijakým spôsobom meniť ich rozsah alebo obsah. Uložením ochranného dohľadu sa tieto povinnosti a obmedzenia uplatnia automaticky u každého odsúdeného, ktorému sa ochranný dohľad uložil. V niektorých ojedinelých prípadoch však súdy nezákonne zmenili v rozhodnutí rozsah povinností a obmedzení uvedených v § 2 ods. 1 ZOD, napr. uložili odsúdenému len povinnosti a obmedzenia uvedené v písm. a/ a b/ cit. zákonného ustanovenia a pod.

Podľa § 2 ods. 2 ZOD súd môže uložiť odsúdenému v rámci ochranného dohľadu ďalšie povinnosti a obmedzenia smerujúce k tomu, aby odsúdený viedol poriadny život pracujúceho človeka. zákon uvádza ako príklad tieto povinnosti a obmedzenia:

a) nenavštevovať určité miesta, miestnosti, podniky alebo zhromaždenia,

b) zdržiavať sa v prikázanom mieste alebo obvode a nevzdďaľovať sa z neho bez súhlasu orgánu vykonávajúceho ochranný dohľad.

Ustanovizň fakultatívnych povinností a obmedzení, ktoré môže uložiť súd individuálne podľa okolností konkrétneho prípadu, je významným nástrojom individualizácie ochranného dohľadu a prispôbenia jeho obsahu potrebám resocializácie a dovŕšenia nápravy konkrétneho páchatela. Správne uplatňovanie tohto nástoja tak, aby slúžil svojmu zákonnému účelu (t. j. aby bol prostriedkom privedenia páchatela k poriadnemu životu), si však vyžaduje dôkladnú znalosť osoby páchatela, jeho pomerov, ako aj príčin a podmienok jeho trestnej činnosti. Len citlivo a vhodne volené povinnosti a obmedzenia môžu pomáhať pri dosiahnutí sledovaného cieľa; povinnosti a obmedzenia nevhodne uložené, t. j. bez znalosti a uváženia všetkých konkrétnych okolností významných z hľadiska resocializácie páchatela, sa môžu zmeniť z nástoja resocializácie na jej prekážku. Najmä prikázanie pobytu podľa § 2 ods. 2 písm. b/ ZOD by sa malo ukladať tak, by odsúdenému neznemožňovalo primerané

vhodné pracovné uplatnenie.

V praxi súdov sa ustanovenie § 2 ods. 2 ZOD používa zatiaľ pomerne zriedkavo. Pokiaľ ho súdy použili, väčšinou ukladali páchatelom len povinnosti a obmedzenia výslovne v zákone uvedené ako príklad. Najčastejšie sa ukladal zákaz navštevovať pohostinstvá a prípadne aj iné podniky za účelom požívania alkoholických

Do určitej miery sa využívalo aj ustanovenie § 2 ods. 2 písm. b/ ZOD, keď sa odsúdenému prikázal pobyť v určitom mieste.

Uložené povinnosti a obmedzenia treba vo výroku rozhodnutia dostatočne konkretizovať tak, aby sa dali vykonávať a kontrolovať. Zároveň by však nemali byť príliš kazuistické, ale do istej miery pružné, aby sa prípadnou zmenou pomerov nastali obsolentnými.

Najvyšší súd ČSR sústredil v rozhodnutí sp. zn. 2 Tz 1/74 pozornosť súdov na to, aby páchatelom odsúdeným za trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 213 Tr. zák., pokiaľ sa im ukladá ochranný dohľad, spravidla ukladali povinnosť preukazovať orgánu Verejnej bezpečnosti, ktorý vykonáva ochranný dohľad, že riadne a načas plnia svoju vyživovaciu povinnosť. K tomu treba uviesť, že je vhodnejšie ukladať takýmto páchatelom priamo povinnosť riadne a načas plniť vyživovaciu povinnosť; kontrola plnenia tejto povinnosti aj tak potom pripadá orgánu VB, ktorý vykonáva ochranný dohľad (§ 6 ods. 1 ZOD).

Pokiaľ ide o ďalšie povinnosti a obmedzenia, ktoré nie sú ako príklad uvedené v zákone a ktoré by bolo možné a vhodné ukladať v rámci ochranného dohľadu podľa § 2 ods. 2 ZOD, možno primerane použiť judikatúru k výkladu pojmu „primerané obmedzenia“ v ustanovení § 59 ods. 2 Tr. zák. (prípadne v ďalších ustanoveniach Trestného zákona). Ide najmä o rozhodnutia č. II/1967 a č. IV/1968 Zb. rozh. tr. Povinnosti a obmedzenia podľa § 2 ods. 2 ZOD môžu smerovať predovšetkým k vylúčeniu tých nežiadúcich javov, ktoré sa dosiaľ vyskytovali v živote odsúdeného a prekážali mu vo vedení poriadneho života pracujúceho človeka.

Odsúdenému však nemožno uložiť povinnosť podrobiť sa pokynom sociálneho kurátora smerujúcim k dovŕšeniu prevýchovy odsúdeného po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Právomoc súdu stanoviť odsúdenému v rozhodnutí o uložení ochranného dohľadu fakultatívne povinnosti a obmedzenia podľa § 2 ods. 2 ZOD by sa tak presunula na iný, na to zákonom nepovolaný orgán, a do štádia výkonu ochranného dohľadu a zároveň by sa tým odsúdený zbavil príslušných procesných garancií, najmä práva na obhajobu. Povinnosti a obmedzenia podľa § 2 ods. 2 ZOD ukladá súd po verejnom prejednaní veci (na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí), na ktorom má obvinený právo vyjadrovať sa k obsahu ochranného dohľadu, podávať v tomto smere návrhy a opravné prostriedky atď. Proti pokynu sociálneho kurátora by však obvinený nemal nijakú možnosť právnej ochrany. To nijako nebráni tomu, aby sa účasť sociálneho kurátora na resocializácii odsúdených, ktorí sú pod ochranný dohľadom, rozvíjala a podporovala v súlade so zámerom zákona (§ 6 ods. 2 ZOD), pravda, za platnej právnej úpravy len na zásade dobrovoľného podriadenia sa odsúdeného starostlivo sociálneho kurátora.

Povinnosti a obmedzenia, ktoré uložil súd podľa § 2 ods. 2 ZOD, nemožno počas výkonu ochranného dohľadu meniť alebo rušiť; nemožno ani ukladať ďalšie povinnosti a obmedzenia. ZOD ráta s tým, že so zmenou pomerov môže odpadnúť potrebnosť ochranného dohľadu vôbec a preto umožňuje upustiť od výkonu ochranného dohľadu ešte pred jeho začatím (§ 8 ZOD) alebo prepustiť odsúdeného z výkonu ochranného dohľadu pre jeho ukončením (§ 9 ZOD). Neráta však s tým, že so zemnou pomerov bude treba meniť uložené povinnosti a obmedzenia a prispôbiť obsah ochranného dohľadu zmenenej situácii, najmä postupujúcej náprave odsúdeného alebo naopak jeho prehlbujúcemu sa morálnemu narušeniu, prípadne zmenám v jeho osobných a iných pomeroch. Pri ukladaní povinností a obmedzení podľa § 2 ods. 2 ZOD musí súd rátať s touto medzerou platnej právnej úpravy a ukladať tieto povinnosti a obmedzenia len po náležitom uvážení všetkých okolností

prípadu a pomerov páchatel'a tak, aby sa prípadnou zemnou okolnosťou nastali prekážkou dovŕšenia procesu resocializácie odsúdeného.

7. Istá nejednotnosť sa prejavovala v praxi súdov najmä na začiatku účinnosti Zákona o ochrannom dohľade v tom, ktoré ustanovenia zákona treba citovať pri uložení ochranného dohľadu vo výroku rozsudku (uznesenia) a či v tomto výroku treba uvádzať aj rozsah povinností a obmedzení uvedených v § 2 ods. 1, resp. aj ods. 2 ZOD, prípadne či sa tento rozsah má uviesť iba v odôvodnení rozsudku

V tejto otázke sa správne zjednotila prax súdov.

Podľa stanoviska trestného kolégia Najvyššieho súdu ČSR (č. Tpj 71/73) a zhodného názoru Najvyššieho súdu SSR (č. Tpj 8/74) súd je povinný do výroku rozsudku (uznesenia), ktorým ukladá ochranný dohľad, uviesť ustanovenia zákona (§ 120 ods. 1 písm. c/, § 134 ods. 1 písm. c/ Tr. por.), ktoré obsahujú hľadiská rozhodujúce

a) pre posúdenie, či pre uloženie ochranného dohľadu boli splnené podmienky uvedené v ustanovení § 4 ods. 1 alebo ods. 2 ZOD, prípadne aj podmienky uvedené v § 4 ods. 4 ZOD,

b) pre rozhodnutie, na aký čas sa má ochranný dohľad uložiť v zmysle § 3 ods. 1 alebo ods. 2 ZOD, c) pre uloženie ďalších povinností alebo obmedzení uvedených v ustanovení § 2 ods. 2

Podľa zhodného názoru najvyšších súdov republík, s ktorým súhlasí aj Najvyšší súd ČSSR, výpočet povinností a obmedzení uvedených v § 2 ods. 1 ZOD nepatrí do výroku rozsudku (uznesenia). V tomto výroku postačí len citovať toto ustanovenie.

Rozdielne názory však zastávajú najvyššie súdy republík v otázke, či je vhodné resp. nutné uviesť v odôvodnení rozsudku (uznesenia) povinnosti a obmedzenia taxatívne vypočítané v § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ ZOD.

Podľa názoru Najvyššieho súdu SSR má obvinený, ktorému bol uložený ochranný dohľad, poznať povinnosti a obmedzenia z neho vyplývajúce; preto je vhodné uviesť v odôvodnení rozhodnutia povinnosti a obmedzenia obligatórne stanovené v § 2 ods. 1 ZOD.

Podľa stanoviska trestného kolégia Najvyššieho súdu ČSR (Tpj 71/73) nie je nevyhnutné, aby sa jednotlivé povinnosti a obmedzenia stanovené v § 2 ods. 1 ZOD uvádzali v odôvodnení rozsudku (uznesenia). Trestné kolégium Najvyššieho súdu ČSR vychádza z toho, že podľa článku 4 nariadenia ministra vnútra ČSSR zo

4. 10. 1973 upravujúceho zásady jednotného výkladu ochranného dohľadu vykonávaného orgánmi Verejnej bezpečnosti (uverejnené pod oznámením č. 18 v Zbierke inštrukcií a oznámení ministra spravodlivosti ČSR, ročník 1973, čiastka 11 - 12) pri začatí výkonu ochranného dohľadu príslušné oddelenie Verejnej bezpečnosti predovšetkým poučí sobou o jednotlivých povinnostiach vyplývajúcich z ochranného dohľadu, o trestných následkoch marenia alebo sťažovania výkonu ochranného dohľadu a o podmienkach výkonu ochranného dohľadu a napíše o tom zápis, ktorý podpíše odsúdený a príslušník VB, ktorý s ním podmienky prerokoval. Tým je podľa názoru trestného kolégia Najvyššieho súdu ČSR zabezpečená, že osoba, ktorej bol uložený ochranný dohľad, je po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody riadne poučená o povinnostiach a obmedzeniach vyplývajúcich z ochranného dohľadu.

Podľa názoru Najvyššieho súdu ČSSR podstata problému spočíva v tom, aby obvinený poznal povinnosti a obmedzenia uvedené v § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ ZOD už v čase vyhlásenia, resp. doručenia rozsudku (uznesenia), a nie až pri začatí výkonu ochranného dohľadu a na základe tejto

znalosti sa mohol rozhodnúť, či využije svoje právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým mu bol uložený ochranný dohľad. Najvyšší súd ČSR sa preto prikláňa k názoru, že je vhodné a odôvodnené rozsudku (uznesenia) uviesť povinnosti a obmedzenia stanovené v § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ ZOD.

V súvislosti s uvedenou otázkou treba poukázať na to, že články 5 až 11 v časti III. vyššie uvedeného nariadenia ministra vnútra ČSSR sa vzťahujú iba na povinnosti a obmedzenia taxatívne uvedené v § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ ZOD a na povinnosti a obmedzenia uvedené ako príklad v § 2 ods. 2 písm. a/ a b/ ZOD. Toto vykonávacie nariadenie ministra vnútra ČSSR však nehovorí nič o tom, ako sa vykonávajú ďalšie v zákone výslovne neuvedené povinnosti a obmedzenia, ktoré môže uložiť súd podľa § 2 ods. 2 ZOD. Preto je potrebné, aby sa tieto ďalšie povinnosti a obmedzenia podrobne rozviedli v odôvodnení rozsudku (uznesenia), najmä z hľadiska ich obsahu. Ak sa ukladá ochranný dohľad za prečin, tieto skutočnosti budú spravidla brániť, aby sa v takomto prípade mohlo použiť ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. o jednodušenom písomnom rozsudku.

Takéto stanovisko zaujal Najvyšší súd ČSR a Najvyšší súd ČSSR sa s ním stotožňuje.

8. Odôvodnenia výrokov rozsudku (uznesenia) o uložení ochranného dohľadu nie sú na žiadúcej úrovni, hoci v zmysle § 125, resp. § 138 Tr. por. súd je povinný aj tento výrok náležite odôvodniť. Vyskytli sa aj prípady, v ktorých súdy vôbec opomenuli odôvodniť tento výrok.

Nedostatky sa vyskytujú najmä v prípadoch, v ktorých bol ochranný dohľad uložený podľa § 4 ods. 2 ZOD. Tieto nedostatky spočívajú v tom, že sa len všeobecne reprodukuje znenie § 4 ods. 2 ZOD a neuvádzajú sa konkrétne okolnosti, z ktorých súdy vychádzali a ktoré hodnotili pri použití tohto zákonného ustanovenia. Často sa neodôvodňuje dĺžka uloženého ochranného dohľadu. S odkazom na príslušné ustanovenia zákona možno v odôvodnení vystačiť len v prípadoch obligatórneho uloženia ochranného dohľadu (§ 4 ods. 1 ZOD). Aj tu však, ako správne zdôrazňuje Najvyšší súd SSR, treba odôvodniť spôsobom predpísaným zákonom dĺžku uloženého ochranného dohľadu a prípadný výrok o ďalších povinnostiach a obmedzeniach uložených podľa § 2 ods. 2 ZOD. Inak je výrok o uložení ochranného dohľadu nepreskúmateľný a výchovný účinok rozhodnutia sa oslabuje.

9. S výkonom ochranného dohľadu zatiaľ ešte nie sú dostatočné skúsenosti. Niektoré poznatky o praxi súdov však nasvedčujú tomu, že súdy nepostupujú vždy správne pri nariadení výkonu ochranného dohľadu a pri sledovaní jeho výkonu. Úkony spojené s nariadením výkonu ochranného dohľadu a jeho sledovaním, ako aj úkony, ktorými s súdy navzájom informujú o skutočnostiach majúcich vplyv na výkon ochranného dohľadu, najmä na jeho prerušenie podľa § 7 ZOD, sa niekedy buď vôbec nevykonávajú alebo sa nevykonávajú postupom, ktorý predpisujú ustanovenia § 101 a § 102 Sprav. por. Ani orgány Verejnej bezpečnosti, ktoré vykonávajú ochranný dohľad, neposielajú vždy súdu jedno vyhotovenia nariadenia výkonu ochranného dohľadu s potvrdením, že s výkonom ochranného dohľadu sa začalo. Treba, aby krajské súdy venovali pri svojej dozorovej a kontrolnej činnosti pozornosť aj týmto otázkam, pretože nedostatky pri výkone ochranného dohľadu môžu do značnej miery oslabiť účinnosť tejto inštitúcie.

V praxi sa vyskytol názor, že o prerušení výkonu ochranného dohľadu podľa § 7 ZOD musí rozhodnúť súd. Tento názor nie je správny. Zákon neráta s tým, že o prerušení výkonu ochranného dohľadu sa bude rozhodovať (porov. znenie § 7 ZOD „výkon.... sa prerušuje v porovnaní so znením § 8 a § 9 ZOD, kde sa predpokladá rozhodovanie súdu; porov. aj ustanovenie § 11 ZOD, kde sa neupravuje príslušnosť súdu ani spôsob rozhodovania o tejto otázke). Je to preto, že k prerušeniu výkonu ochranného dohľadu u dochádza ex lege len na základe zrejmych a nesporných skutočností, ktorých zistenie nevyžaduje rozhodovanie. Postačí preto urobiť záznam v procesnom spise o prerušení výkonu ochranného dohľadu na základe rozhodnutia alebo správy o skutočnosti zakladajúcej dôvod pre prerušenie výkonu ochranného dohľadu.

III.

K praxi súdov pri výklade a aplikácii niektorých novelizovaných

ustanovení Trestného poriadku

Základným cieľom, ktorý sleduje zákon č. 48/1973 Zb. o zmene a doplnení Trestného poriadku (ďalej len „novela“), je zjednodušenie, zhospodárnenie a urýchlenie trestného konania vo všetkých jeho štádiách. Tieto základné zámery novej zákonnej úpravy trestného konania sú vyjadrené predovšetkým v novej úprave vyhľadávania ako zjednodušenej formy prípravného konania a v konaní pred súdom v zjednodušení predbežného pojednania obžaloby, v zjednodušení znaleckého dokazovania, v urýchlení a zhospodárnení konania o prečinoch pred samosudcom, ktoré možno dosiahnuť vyhotovením zjednodušeného písomného rozsudku alebo vybavením veci bez hlavného pojednávania vydaním trestného rozkazu a v odvolacom konaní úpravou, ktorá umožňuje odvolaciemu súdu rozhodnúť o odvolaní na neverejnom zasadnutí aj v prípade zrejmych chýb rozsudku súdu prvého stupňa alebo zrejmych chýb konania, ktoré rozsudku predchádzalo.

V prvom období aplikácie týchto nových ustanovení najvyššie súdy republík a krajské súdy vyriešili mnohé sporné právne problémy a do značnej miery zjednotili výklad a používanie novely. Prvé skúsenosti s jej aplikáciou nasvedčujú tomu, že nové ustanovenia uľahčujú prácu orgánov činných v trestnom konaní bez ujmy na spravodlivom a zákonnom postihu páchatelov trestných činov a najmä prečinov. Urýchlenie postihu prispieva pritom k jeho väčšej účinnosti. V praxi sa však dosiaľ nedosiahol stav plného využitia možností, ktoré nová zákonná úprava poskytuje, a medzi jednotlivými okresnými súdmi existujú značné objektívne neodôvodnené rozdiely pri používaní niektorých nových procesných inštitútov. V ďalšom období bude potrebné, aby najvyššie súdy republík a krajské súdy venovali pri svojej dozorovej činnosti pozornosť zjednocovaniu a usmerňovaniu súdnej praxe aj z tohto hľadiska.

1. Vyhľadávanie a predbežné pojednanie obžaloby

Nová zákonná úprava ďalej zjednodušuje vyhľadávanie predovšetkým tým, že odstraňuje úkony formálnej povahy, ktoré zbytočne zaťažovali orgány vyhľadávania a odvádzali ich od plnenia iných úloh. Na zjednodušené vyhľadávanie nadväzuje novelizácia ustanovenia § 188 ods. 1 písm. f/ Tr. por. obmedzením práva súdu vrátiť vec prokurátorovi na došetrenie v prípadoch, v ktorých sa konalo len vyhľadávanie. Podľa novej úpravy možno vo veci, v ktorej sa konalo vyhľadávanie, vrátiť vec prokurátorovi na došetrenie len vtedy, ak neboli vyhľadávaním objasnené základné skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o vine. Z toho vyplýva, že vec, v ktorej sa konalo vyhľadávanie, nemožno vrátiť prokurátorovi na došetrenie okolností, ktoré sa týkajú trestu, ochranného opatrenia alebo náhrad škody poškodenému, aj keby bolo treba vykonať v tomto smere čo ako rozsiahle dokazovanie. Neúplnosť dokazovania v tomto smere musí odstrániť súd sám na hlavnom pojednávaní. Ide tu o z najvýraznejších zmien ustanovení dvanástej hlavy Trestného poriadku o predbežnom pojednaní obžaloby.

Toto ustanovenie sa v praxi pomerne rýchlo vžilo. Veci, v ktorých sa konalo vyhľadávanie, sa vracajú prokurátorovi na došetrenie okolností, ktorých objasnenie je nevyhnutné pre spoľahlivé posúdenie nasledujúcich otázok:

- či skutok, ktorý je predmetom konania, spáchal obvinený,
- či je tento skutok trestným činom,
- či je obvinený trestne zodpovedný.

Možno súhlasiť s názorom Najvyššieho súdu SSR, že okrem týchto otázok, ktoré súdy správne považovali za základné skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o vine v zmysle § 188 ods. 1 písm. f/ i f. Tr. por. v znení novely, môžu mať také povahu aj okolnosti, bez objasnenia ktorých nie je súd schopný urobiť spoľahlivý záver

- či sa stal skutok, pre ktorý je obvinený stíhaný,
- či nezanikla trestnosť činu, najmä z dôvodov uvedených v § 7 ods. 3, § 8 ods. 3, § 65, § 66, § 67, § 163 a § 214 Tr. zák.

Ak nie je objasnená niektorá skutočnosť dôležitá pre rozhodnutie z uvedených hľadísk, nezáleží na rozsahu dokazovania, ktoré treba ešte vykonať a vrátenie veci na došetrenie je odôvodnené aj vtedy, ak treba vykonať napr. len jeden dôkaz (napr. vyšetrovanie duševného stavu obvineného, výsluch svedka, ktorý je rozhodujúci pre zistenie, či sa stal skutok, ktorý je predmetom obžaloby, alebo či ho spáchal obvinený a pod.). V takomto prípade nie je totiž výsledkami vyhľadávania odôvodnené postavenie obvineného pred súd. Avšak ak je vina obvineného zo skutku uvedeného v obžalobe na základe výsledkov vyhľadávania dostatočne podložená a sporný zostáva len rozsah spôsobeného následku (napr. výška škody spôsobenej s rozkrádaním a pod.), nebolo by vrátenie veci na došetrenie odôvodnené, hoci by bolo prípadne treba vykonať ešte pomerne rozsiahle dokazovanie. Neišlo by totiž o základné skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o vine.

V praxi sa stala spornou otázka, či vec, v ktorej sa konalo vyhľadávanie, ale podľa zákona sa malo konať vyšetrovanie, možno vrátiť na došetrenie prokurátorovi len pre túto chybu prípravného konania. Plénum Najvyššieho súdu ČSSR sa prikláňa k stanovisku Najvyššieho súdu SSR, že aj v takomto prípade môže súd vrátiť vec prokurátorovi na odstránenie tejto chyby prípravného konania. Opačný názor by totiž umožňoval obchádzať inštitúciu vyšetrovania a skracovať práva obvineného, ktoré sú pri vyšetrovaní nepomerne širšie než pri vyhľadávaní. Ustanovenie § 188 ods. 1 písm. f/ Tr. por. sa týka len vecí, v ktorých sa konalo vyhľadávanie, pričom zákon samozrejme predpokladá, že sa vyhľadávanie bude konať len o tých trestných činoch, u ktorých to zákon pripúšťa. Tieto základné ustanovenia o formách prípravného konania nemožno bez procesných následkov obchádzať tým, že sa bude o trestnom čine, o ktorom sa má konať vyšetrovanie, konať len vyhľadávanie a že sa tým budú skracovať práva obvineného na obhajobu. Treba preto pripustiť, že zákon obmedzuje možnosť vrátiť vec, v ktorej sa konalo vyhľadávanie, na došetrenie prokurátorovi len vtedy, keď sa vyhľadávanie, na došetrenie prokurátorovi len vtedy, keď sa vyhľadávanie konalo tam, kde to zákon pripúšťa. Správnosť tohto záveru podporuje aj ustanovenie § 258 ods. 1 písm. a/ Tr. por., ktoré umožňuje odvolaciemu súdu zrušiť napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré rozsudku predchádzalo. Súd prvého stupňa musí predchádzať tomuto zrušovaciemu dôvodu a to by nebolo možné pri výklade, že ustanovenie § 188 ods. 1 písm. f/ i. f. Tr. por. sa vzťahuje aj na vyhľadávanie, ktoré sa podľa procesných predpisov nemalo konať. Treba však poznamenať, že vráteniu veci prokurátorovi z tohto dôvodu by mal spravidla predchádzať výsluch obvineného podľa § 185 ods. 2 Tr. por. na otázku, či obvinený trvá na uplatnení tých práv na obhajobu v prípravnom konaní, o ktoré bol nezákonným postupom skrátenej, alebo či prípadne nechce tieto práva uplatňovať; v tomto druhom prípade by vrátenie veci prokurátorovi nebolo odôvodnené, pretože obvinený by práva, o ktoré prišiel, aj tak neuplatnil pri opakovaní prípravného konania.

2. Vykonávanie znaleckého dôkazu

Podstatnejšou zmenou v ustanoveniach o dokazovaní na hlavnom pojednávaní smerujúcou k zjednodušeniu a zhospodárneniu konania je novelizácia ustanovenia § 211 Tr. por., ktorá umožňuje namiesto výsluchu znalca čítať znalecký posudok, ak bol znalec pred podaním posudku poučený o význame znaleckého posudku z hľadiska všeobecného záujmu a o trestných následkoch krivej výpovede a vedome nepravdivého znaleckého posudku (§ 106 Tr. por.), nie sú pochybnosti o

správnosti a úplnosti posudku a obvinený a prokurátor s tým súhlasia.

Poznatky z praxe nasvedčujú, že toto ustanovenie sa využíva a že spravidla sú splnené všetky zákonné podmienky pre nahradenie výsluchu znalca prečítaním jeho písomného posudku. K chybám došlo len ojedinel, keď napr. nebol znalec poučený pre dodaním posudku v zmysle § 106 Tr. por., bol prečítaný neúplný posudok alebo posudok sa čítal bez súhlasu prokurátora alebo obvineného. Tieto nedostatky zrejme vyplývajú z toho, že súdy si vždy neuvedomili, že všetky vyššie uvedené podmienky pre čítanie písomného posudku znalca musia byť splnené súčasne; ak chýba čo len jedna z týchto podmienok, písomný znalecký posudok nemožno čítať a znalec musí byť na hlavnom pojednávaní osobne

3. Konanie o prečine pred samosudcom

A. Novelizované ustanovenie § 314 ods. 1 písm. d/ Tr. por. umožňuje aj v konaní o prečine zastaviť trestné stíhanie z dôvodov uvedených v § 172 ods. 2 Tr. por., a to

a) ak je trest, ku ktorému môže stíhanie viesť, úplne bez významu v pomere k trestu, ktorý bol za iný skutok obvinenému už uložený alebo ktorý ho podľa očakávania postihne;

b) ak o skutku obvineného už rozhodol národný výbor alebo iný orgán, disciplinárne, kárne alebo cudzozemský súd alebo úrad o toto rozhodnutie možno považovať za postačujúce.

K zastaveniu trestného stíhania z týchto dôvodov dochádza len ojedinele. Napriek tomu sa vyskytujú nedostatky spočívajúce najmä v tom, že ani z rozhodnutia ani zo spisu nemožno zistiť, či boli splnené všetky zákonom predpokladané podmienky pre zastavenie trestného stíhania z uvedených dôvodov.

K tomu treba uviesť, že pri rozhodovaní o zastavení trestného stíhania podľa § 172 ods. 2 písm. a/ Tr. por. je súd povinný prihliadať nielen na druh a výšku trestu, ktorý bol uložený obvinenému za iný trestný čin (príp. prečin), ale zároveň aj na stupeň nebezpečnosti nového činu pre spoločnosť a na účel trestu uvedený v § 23 ods. 1 Tr. zák.; musí prihliadať najmä na to, či skôr uložený trest postačí na nápravu obvineného (porov. rozh. č. 23/1966 a č. 36/1970 Zb. rozh. tr.).

Zastaviť trestné stíhanie z dôvodu uvedeného v § 172 ods. 2 písm. b/ Tr. por. možno len vtedy, keď bol obvinený postihnutý národným výborom alebo iným orgánom, disciplinárne, kárne alebo cudzozemským súdom alebo úradom za ten istý skutok a zároveň možno toto rozhodnutie považovať za postačujúce. Pri skúmaní tejto druhej podmienky treba prihliadať na povahu uloženého opatrenia v porovnaní s trestom, ktorý by sa obvinenému za skutok uložil a na to, ako toto opatrenie na obvineného pôsobilo alebo bude pôsobiť a či sa ním dosiahne náprava obvineného a splnenie účelu trestu uvedeného v § 23 ods. 1 Tr. zák.

V odôvodnení rozhodnutia o zastavení trestného stíhania podľa § 314c ods. 1 písm. d/ Tr. por. v znení novely z dôvodov uvedených v § 172 ods. 2 Tr. por. obyčajne chýbajú úvahy o splnení týchto podmienok a preto sú tieto rozhodnutia spravidla nepreskúmateľné.

Vsunutím nového písmena d/ do odseku 1 § 314c Tr. por. se doterajšie písm. d/ až f/ tohto zákonného ustanovenia posunuli a sú teraz označené ako písm. e/ až g/. To sa však neprejavilo v znení ustanovenia § 314d ods. 1 Tr. por. Podľa doslovného znenia tohto ustanovenia by samosudca na hlavnom pojednávaní nemohol rozhodnúť spôsobom uvedeným v § 314c ods. 1 písm. f/ Tr. por., t. j. vrátiť vec prokurátorovi, ak sa vo veci malo konať prípravné konanie. Náprava tohto nedostatku, bez ktorej by nebolo možné vo veci rozhodnúť, by sa tým znemožnila. Treba preto pripustiť, že samosudca môže rozhodnúť spôsobom uvedeným v § 314c ods. 1 písm. f/ Tr. por. aj na hlavnom pojednávaní.

B. Zjednodušený písomný rozsudok

Ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. v znení novely umožňuje samosudcovi, aby v konaní o prečine vyhotovil zjednodušený písomný rozsudok, ak sa prokurátor a obvinený vzdajú po vyhlásení rozsudku odvolania. Zjednodušenie písomného vyhotovenia rozsudku spočíva v tom, že rozsudok neobsahuje odôvodnenie. Táto zákonná úprava sleduje cieľ ďalej zjednodušiť a urýchliť konanie o prečinoch pred samosudcom, dosiahnuť tým časovú a pracovnú úsporu, ktorú možno potom užívať na vybavovanie ťažších a časovo náročnejších trestných vecí, prípadne na plnenie iných úloh sudcov vyplývajúcich zo zákona o organizácii súdov a o voľbách sudcov.

V II. polroku 1973 sa vyhotovilo v ČSR 2721 a v SSR 907 zjednodušených písomných rozsudkov, v I. polroku 1974 v ČSR 2 398 a v SSR 989 takýchto rozsudkov.

Širšiemu využívaniu inštitúcie zjednodušeného písomného rozsudku spočiatku bránila skutočnosť, že väčšina krajských súdov vykladala ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. reštriktívne v tom zmysle, že predpokladom pre vydanie zjednodušeného písomného rozsudku je, aby sa prokurátor a obvinený vzdali odvolania bezprostredne po vyhlásení rozsudku a po poučení o opravnom prostriedku na hlavnom pojednávaní. Najvyššie súdy republík správne usmernili prax súdov v tom zmysle, že znenie ustanovenia § 314d ods. 2 Tr. por. nevylučuje vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok ani v tých prípadoch, keď sa prokurátor a obvinených vzdali odvolania dodatočne do času, než samosudca vyhotovil písomný rozsudok. Najvyšší súd ČSSR k tomu dodáva, že správnosť tohto stanoviska podporuje aj porovnanie ustanovenia § 314d ods. 2 Tr. por. s ustanovením § 250 ods. 1 Tr. por. Slovné znenie oboch týchto ustanovení je zhodné, pričom z ustanovenia § 250 ods. 1 Tr. por. je zrejmé, že slovami „po vyhlásení rozsudku“ treba rozumieť nielen vzdanie sa odvolania na hlavnom pojednávaní bezprostredne po vyhlásení rozsudku a poučení o opravnom prostriedku, ale aj dodatočné vzdanie sa odvolania po skončení hlavného pojednávania v čase, v ktorom sa odvolania po skončení hlavného pojednávania v čase, v ktorom ešte možno vykonať tento procesný úkon (t. j. pokiaľ právo odvolateľa ešte nezaniklo uplynutím lehoty na podanie odvolania). Niet príčiny, aby sa ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. vykladalo inak.

V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že samosudca je viazaný ustanovením § 129 ods. 2 Tr. por., že rozsudok, pokiaľ nebol vyhotovený už pri porade, treba písomne vyhotoviť spravidla do piatich dní po jeho vyhlásení; je ďalej viazaný lehotami na vyhotovenie a odoslanie rozhodnutia stanovenými Spravovacím poriadkom pre okresné a krajské súdy (§ 57).

Zákonná podmienka uvedená v § 314d ods. 2 Tr. por. naproti tomu nie je splnená, ak obvinený alebo prokurátor podajú po vyhlásení rozsudku odvolanie a potom ho vezmú späť, aj keď ku späťvzatiu odvolania dôjde do času, než samosudca rozsudok písomne vyhotoví.

Na rozdiel od trestného rozkazu, ktorého vydanie je v konaní proti mladistvému výslovne vylúčené (§ 314e ods. 3 písm. a/ Tr. por.), vyhotovenie zjednodušeného písomného rozsudku v konaní o prečine proti mladistvému zákona nevylučuje. Trestné konanie proti mladistvému však musí byť predovšetkým zamerané na jeho výchovu; preto aj pri splnení zákonných podmienok pre vyhotovenie zjednodušeného písomného rozsudku treba vždy starostlivo uvážiť, či je vhodné vytvoriť zjednodušený písomný rozsudok, alebo či výchovné poslanie konania proti mladistvému nebude lepšie splnené, ak sa písomný rozsudok vyhotoví s odôvodnením. Podľa § 314d ods. 2 Tr. por. sa však neodôvodňuje len písomné vyhotovenie rozsudku. Ústne vyhlásený rozsudok je samosudca povinný odôvodniť podľa hľadísk uvedených v § 125 Tr. por. Často práve presvedčivé ústne odôvodnenie rozsudku môže ovplyvniť rozhodnutie prokurátora a obvineného o tom, že sa vzdajú opravného prostriedku, a vytvoriť zákonné predpoklady pre vyhotovenie zjednodušeného písomného rozsudku podľa § 314d ods. 2 Tr. por. Túto zásadu, ktorá platí všeobecne, treba podčiarknuť najmä v konaní proti mladistvému. Kvalita ústneho odôvodnenia rozsudku a dôvody, pre ktoré sa prokurátor a mladistvý

vzdali odvolania, môžu potom odôvodniť záver o tom, že výchovné poslanie konania proti mladistvému bolo dostatočne splnené ústnym odôvodnením rozsudku a že preto niet prekážky, aby sa vyhotovil zjednodušený písomný rozsudok, hoci ide o konanie proti mladistvému.

Prax súdov nebola jednotná v otázke, či možno v konaní proti mladistvému vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok, ak sa síce prokurátor i mladistvý dovolania vzdali, ale zákonný zástupca mladistvého nie. K tomu treba uviesť, že zákon nevyžaduje, že odvolania sa musí vzdať aj zákonný zástupca mladistvého, aby sa mohol vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok. Postačí, ak sa odvolania vzdali prokurátor a mladistvý. Opačný výklad by znamenal nežiadúce rozširovanie podmienok pre vyhotovenie zjednodušeného písomného rozsudku, pretože ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. taxatívne ustanovuje okruh osôb oprávnených podať odvolanie, ktoré sa musia vzdať odvolania, aby sa mohol vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok. Postoj ostatných osôb oprávnených podať odvolanie k využitiu tohto ich práva nie je podľa zákona rozhodujúci.

Zjednodušený písomný rozsudok obsahuje po úvodných slovách „v mene republiky“ a po náležitostiach, ktoré sú uvedené v § 120 ods. 1 písm. a, b) Tr. por. výrokovú časť (§ 120 ods. 1 písm. c/ Tr. por.). Potom sa s odkazom na ustanovenie § 314d ods. 2 Tr. por. uvedie, že odôvodnenie rozsudku odpadá, pretože prokurátor a obvinený sa vzdali odvolania. Nato nasleduje poučenie o opravnom prostriedku (§ 120 ods. 1 písm. e/ Tr. por.). U niektorých súdov vznikli pochybnosti o tom, aký má byť obsah tohto poučenia. Podľa niektorých názorov v poučení o tom, kto môže podať odvolanie, netreba uvádzať prokurátora a obvineného, pretože tí sa už odvolania vzdali. Podľa iného stanoviska vyhotovenie rozsudku musí byť zhodné s obsahom rozsudku, vrátane poučenia, tak ako bol rozsudok vyhlásený (§ 129 ods. 1 veta druhá tr. por.). S týmto stanoviskom treba súhlasiť. Z ustanovenia § 120 ods. 1 Tr. por. vyplýva, že súčasťou obsahu vyhláseného rozsudku je aj poučenie o opravnom prostriedku. Preto ani obsah vyhláseného poučenia nemožno v písomnom vyhotovení rozsudku meniť a uviesť ho inak, než bolo vyhlásené (§ 129 ods. 1 veta druhá Tr. por.). Skutočnosť, že po vyhlásení rozsudku sa prokurátor i obvinený vzdali odvolania, nemôže už mať vplyv na obsah poučenia, ktoré musí byť zhodné v ustnom vyhlásení rozsudku i v jeho písomnom vyhotovení.

V praxi súdov sa riešila aj otázka, či možno vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok v prípadoch, keď bola podaná obžaloba pre trestný čin, o ktorom koná a rozhoduje samosudca (§ 314a ods. 1 Tr. por.) a samosudca prekvalifikoval skutok na prečin. Najvyšší súd ČSR vyslovil názor, že aj v takomto prípade môže samosudca vyhotoviť zjednodušený písomný rozsudok. S týmto názorom treba súhlasiť, avšak jeho odôvodnenie, že tu išlo od počiatku o konanie o prečine, nie je presné. Predmetom konania je skutok, nie jeho právna kvalifikácia. V rôznych štádiách konania možno skutok rôzne právne posudzovať a od tohto posúdenia často závisí forma konania v tom ktorom štádiu trestného stíhania alebo trestného konania. Rozhodujúce však je, ako sa skutok kvalifikuje v rozhodnutí súdu. Rozhodnutie súdu je tiež súčasťou konania. Preto slovami „v konaní o prečine“ v ustanovení § 314d ods. 2 Tr. por. treba rozumieť predovšetkým toto záverečné štádium konania, rozhodujúce pre kvalifikáciu skutku, ktorý je predmetom konania. Skutočnosť, že samosudca skutok prekvalifikoval, si sama osebe nemusí vyžadovať vyhotovenie odôvodnenia rozsudku, ak samosudca odlišný právny názor na posúdenie skutku presvedčivo odôvodnil pri ústnom vyhlásení rozsudku. Napokon zákon nevylučuje vyhotovenie zjednodušeného písomného rozsudku v obdobnej situácii, ak samosudca v rozsudku kvalifikoval skutok uvedený v návrhu na potrestanie ako iný prečin.

Zjednodušený písomný rozsudok však nemožno vydať, ak bol obvinený odsúdený za trestný čin, aj keď ide o trestný čin, o ktorom prislúcha konať a rozhodovať samosudcovi (§ 314a ods. 1 Tr. por.). Ojedinele sa vyskytli chyby spočívajúce v tom, že samosudca vyhotovil zjednodušený písomný rozsudok aj v konaní o trestnom čine.

C. Trestný rozkaz

Nová inštitúcia trestného rozkazu sleduje urýchlenie a zjednodušenie trestného konania pred samosudcom v menej závažných veciach, akými sú prečiny, ak ide o jednoduché a dôkazovo jasné prípady. Táto inštitúcia sa používa v pomerne širokom rozsahu. V II. polroku 1973 bolo trestným rozkazom vybavených v ČSR 3722 vecí, v SSR 1403 vecí, v I. polroku 1974 v ČSR 5362 vecí a v SSR 2761 vecí (čísla sú uvedené podľa počtu osôb, proti ktorým bol vydaný trestný rozkaz). Podľa poznatkov krajských súdov i súdnej štatistiky počet trestných rozkazov vydaných jednotlivými okresnými súdmi je veľmi nerovnomerný, takže vo využívaní tejto inštitúcie sú ešte veľké rezervy. Väčšina dosiaľ sa vyskytujúcich chýb sa týkala formálnych predpokladov vydania trestného rozkazu. Rozhodnutie o vinení a treste samo je spravidla vecne správne, ako tomu nasvedčujú poznatky krajských súdov i malý počet podaných odporov. Táto úsporná forma konania a rozhodovania o niektorých prečinoch nie je preto na ujmu správnosti a zákonnosti rozhodnutia. Odpadá však ústne prejednanie veci na hlavnom pojednávaní a možnosť osobného výchovného pôsobenia súdu na obvineného. Samosudca musí preto pristupovať k využívaniu tejto inštitúcie individualizovane a po starostlivom preštudovaní spisu a so zreteľom na osobu páchatela prípadne voľiť formu prejednávania veci na hlavnom pojednávaní aj tam, kde sú inak splnené formálne podmienky pre vydanie trestného rozkazu. Úplné zhodnotenie účinnosti tejto inštitúcie si preto vyžaduje ešte ďalšie skúsenosti a komplexné zhodnotenie výhod i nevýhod tejto formy rozhodovania o prečinoch bez ústneho pojednania veci na hlavnom pojednávaní.

Podľa § 314e ods. 1 Tr. por. v znení novely v konaní o prečinoch môže samosudca bez prejednávania veci na hlavnom pojednávaní vydať trestný rozkaz vtedy, ak sa obvinený v priebehu objasňovania priznal a samosudca so zreteľom na výsledky objasňovania nemá dôvod pochybovať o pravdivosti tohto priznania alebo ak boli rozhodujúce skutočnosti zistené vlastným pozorovaním verejného orgánu a ak prokurátor navrhol vydanie trestného rozkazu alebo súhlasil, aby sa trestný rozkaz vydal; návrh, resp. súhlas prokurátora sa musia vzťahovať aj na druh a výmeru trestu, ktorý sa má uložiť trestným rozkazom.

Trestným rozkazom možno uložiť len tresty uvedené v ustanovení § 314e ods. 2 Tr. por. v znení novely. Okolnosti, ktoré vylučujú vydanie trestného rozkazu aj pri splnení uvedených predpokladov, sú uvedené v ustanovení § 314e ods. 3 Tr. por.

Na začiatku účinnosti novely sa dosť často vyskytovali chyby spočívajúce v tom, že samosudca vydal trestný rozkaz, hoci formálne predpoklady na jeho vydanie neboli splnené. Vyskytovali sa najmä tieto nedostatky:

- a) trestný rozkaz sa vydal, hoci sa vo veci už konalo hlavné pojednávanie,
- b) trestným rozkazom bol uložený iný trest, než aký navrhol prokurátor v návrhu na vydanie trestného rozkazu
- c) samosudca uložil trestným rozkazom súhrnný trest, hoci predchádzajúci trest bol uložený rozsudkom,
- d) samosudca vydal trestný rozkaz v konaní proti mladistvému (treba poznamenať, že ustanovenie § 314e ods. 3 písm. a/ Tr. por. vylučuje vydanie trestného rozkazu „v konaní proti mladistvému“, nevylučuje však vydať trestný rozkaz proti mladistvému, ak sa proti nemu nekoná konanie proti mladistvému so zreteľom na § 301 ods. 2 Tr. por.),
- e) trestným rozkazom sa uložil trest vo výmere, ktorú zákon vylučuje uložiť trestným rozkazom (§ 314e ods. 2 Tr. por.),
- f) trestný rozkaz sa vydal bez návrhu alebo súhlasu prokurátora.

Tieto chyby napravovali najvyššie súdy republík v konaní o sťažnosti pre porušenie zákona a tým súdnu prax do značnej miery usmernili a zjednotili.

V praxi sa vyskytli prípady, že prokurátor podal návrh na vydanie trestného rozkazu bez toho, aby súčasne podal návrh na potrestanie za prečin. Najvyšší súd SSR zaujal k tomu správne stanovisko, že takýto postup nezodpovedá zákonu. Zákonná možnosť prokurátora navrhnúť, aby samosudca v konaní o prečine vydal trestný rozkaz bez prejednávania veci na hlavnom pojednávaní, nederoguje povinnosť prokurátora podať návrh na potrestanie za prečin (§ 179e ods. 1 písm. a/ Tr. por.). Návrh na vydanie trestného rozkazu pritom nie je súčasťou návrhu na potrestanie. Prokurátor je teda povinný podať návrh na potrestanie a ak je toho názoru, že sú splnené podmienky pre vybavenie veci trestným rozkazom, aj osobitný návrh na vydanie trestného rozkazu, a to preto, že návrh na vydanie trestného rozkazu nemusí samosudca akceptovať a môže nariadiť hlavné pojednávanie, čo však predpokladá, že bol podaný návrh na potrestanie za prečin.

Pokiaľ ide o priznanie obvineného ako podmienku vydania trestného rozkazu, najvyššie súdy republík správne zdôraznili, že priznanie sa musí vzťahovať na celý skutok, ktorý je predmetom návrhu na potrestanie, vrátane zavinenia. Pod priznaním obvineného treba rozumieť priznanie urobené v priebehu objasňovania a vzťahujúce sa na všetky rozhodujúce skutočnosti charakterizujúce skutok uvedený v návrhu na potrestanie; priznanie musia podopierať aj ostatné výsledky objasňovania. Táto podmienka nie je splnená, ak obvinený síce priznal objektívne skutkové okolnosti naplňujúce formálne znaky prečinu, ale poprel úmyselné zavinenie, ktoré sa vyžaduje u všetkých prečinov, s výnimkou prečinu uvedeného v § 3 ods. 2 zák. č. 150/1969 Zb. (srov. rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. [3 Tz 55/73](#)).

Ak priznanie obvineného nespĺňa tieto náležitosti, nemožno vydať trestný rozkaz, pokiaľ by neišlo o prípad, keď rozhodujúce skutočnosti boli zistené vlastným pozorovaním verejného orgánu. Pokiaľ ide o formu tohto zistenia, postačí záznam v spise, z ktorého však musí byť zrejmé, že rozhodujúce skutočnosti boli zistené vlastným pozorovaním verejného orgánu, ktorý záznam urobil. Verejným orgánom v zmysle § 314e ods. 1 písm. a/ Tr. por. bude spravidla orgán Zboru národnej bezpečnosti. Môže to však byť aj iný verejný orgán, napr. orgán národného výboru, člen poľovníckej stráže (§ 49 zák. č. 102/1963 Zb.), pracovník štátnej obchodnej inšpekcie (§ 5 zák. č. 122/1962 Zb.), orgán colnej správy (§ 8 zák. č. 44/1974 Zb.), člen pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti (vyhl. č. 43/1974 Zb.) a i. Vlastným pozorovaním verejného orgánu sa rozumie vnímanie skutku vlastnými zmyslami verejného orgánu, a to všetkých rozhodujúcich znakov skutku; nestačilo by napr., aby verejný orgán zistil vlastným pozorovaním len následky skutku, avšak nebol priamym svedkom konania obvineného, ktorým boli následky spôsobené. Obsahom vlastného pozorovania verejného orgánu musia byť teda zistené také skutočnosti, z ktorých je zrejmé, že sa skutok stal a že ho spáchal obvinený.

Návrh prokurátora na vydanie trestného rozkazu, resp. jeho súhlas s vydaním trestného rozkazu sa musí vzťahovať aj na druh a výmeru trestu, ktorý sa má trestným rozkazom uložiť. Návrh, resp. súhlas prokurátora sa musí týkať všetkých zložiek druhu a výmery trestu, teda napr. pri nepodmienečnom treste odňatia slobody aj nápravno-výchovnej skupiny, do ktorej má byť odsúdený zaradený, pri treste nápravného opatrenia nielen dĺžky trestu, ale aj výšky zrážok z odmeny patriacej obvinenému za prácu, príp. zmeny zamestnania a primeraných obmedzení, ktoré sa mu majú uložiť (§ 44 ods. 4 Tr. zák.), pri peňažitom treste aj výmery náhradného trestu odňatia slobody pre prípad, že by výkon peňažitého trestu mohol byť zmarený, pri podmienečnom odsúdení aj dĺžky skúšobnej lehoty a primeraných obmedzení smerujúcich k tomu, aby podmienečne odsúdený viedol poriadny život pracujúceho človeka a pod.

Doterajšie skúsenosti z praxe ukazujú, že návrhy prokurátora často nie sú z tohto hľadiska úplné. Samosudca požiada v takom prípade prokurátora o doplnenie návrhu na vydanie trestného rozkazu, resp. sám navrhne toto doplnenie a vyžiada si od prokurátora súhlas s týmto doplnením. Ak

prokurátor navrhne vydať trestný rozkaz a uvedie v návrhu taký druh trestu, resp. takú výmeru trestu, ktoré nemožno uložiť trestným rozkazom (§ 314e ods. 2 Tr. por.). samosudca upozorní na to prokurátora; ak prokurátor nezemní svoj návrh tak, aby vydanie trestného rozkazu odpovedalo zákonu, samosudca nariadi vo veci hlavné pojednávanie. Obdobne postupuje samosudca aj vtedy, ak je toho názoru, že skutok uvedený v návrhu na potrestanie naplňuje znaky iného prečinu než je uvedené v návrhu na potrestanie; samosudca upozorní prokurátora na svoj odchylný právny názor a len ak prokurátor súhlasí so zmenou právnej kvalifikácie a naďalej trvá na návrhu na vydanie trestného rozkazu, môže samosudca vybaviť vec trestným rozkazom. Inak nariadi vo veci hlavné pojednávanie. Ak bol v takomto prípade vydaný trestný rozkaz a obvinený podal proti nemu odpor, doručí mu samosudca spolu s predvolaním na hlavné pojednávanie a návrhom na potrestanie aj súhlas, resp. návrh prokurátora na zmenu právneho posúdenia skutku uvedeného v návrhu na potrestanie (§ 314c ods. 3 Tr. por.).

Vyskytla sa aj otázka, do ktorého procesného štádia môže samosudca vydať trestný rozkaz. Treba súhlasiť s názorom, že trestný rozkaz možno vydať i po nariadení hlavného pojednávania až do jeho začatia (§ 205 ods. 1 Tr. por.).

Návrh na vydanie trestného rozkazu môže vziať prokurátor späť (analógia § 314b ods. 6 Tr. por.), a to až do okamihu, než samosudca podpíše trestný rozkaz. To isté sa týka aj súhlasu prokurátora s vydaním trestného rozkazu.

V skupinových trestných veciach, t. j. ak bol návrh na potrestanie podaný proti viacerým obvineným, treba v praxi súdov riešiť otázku, či trestný rozkaz možno vydať len proti niektorým obvineným a vec ostatných obvinených vybaviť po prejednaní na hlavnom pojednávaní, alebo či vec všetkých obvinených možno vybaviť len jedným z uvedených spôsobov. Zákon nevylučuje, aby samosudca vydal trestný rozkaz len proti niektorým obvineným. Takýto postup však bude skôr výnimočný a príde do úvahy len vtedy, ak je vec niektorých obvinených oddeliteľná od veci ostatných obvinených. Keby bolo treba vo veci ostatných obvinených vypočúť spoluobvinených na hlavnom pojednávaní, potom by nebolo účelné vybaviť vec týchto spoluobvinených trestným rozkazom. Taký postup by nebol hospodárny.

Inou spornou otázkou, ktorú súdy nie vždy správne riešili, bola otázka, či možno trestným rozkazom uložiť súhrnný trest. Z ustanovenia § 314e ods. 3 písm. d/ Tr. por. vyplýva, že trestný rozkaz nemožno vydať, ak sa má uložiť súhrnný trest a predchádzajúci trest bol uložený rozsudkom. Toto ustanovenie však nebráni tomu, aby sa trestným rozkazom uložil súhrnný trest, ak bol predchádzajúci trest tiež uložený trestným rozkazom. Samozrejme, ak bol predchádzajúci trest uložený trestným rozkazom a nový trest sa ukladá rozsudkom, súhrnný trest sa za podmienok § 35 ods. 2 Tr. zák. nielen môže, ale musí uložiť.

V súvislosti s ukladáním súhrnného trestu trestným rozkazom vyvstávajú ďalšie otázky, a to:

a) otázka, či súhrnný trest uložený trestným rozkazom môže byť prísnejší než je uvedené v § 314e ods. 2 Tr. por.,

b) otázka, či možno trestným rozkazom upustiť podľa § 37 Tr. zák. od uloženia súhrnného trestu, ak je trest uložený skorším trestným rozkazom dostatočný.

Ustanovenie § 314e ods. 2 Tr. por. nepripúšťa uložiť prísnejší trest než je uvedené v tomto zákonnom ustanovení, a to ani pri ukladaní súhrnného trestu. naproti tomu postup podľa § 37 Tr. zák. nie je vylúčený.

Trestným rozkazom sa vecne nerozhoduje o nároku poškodeného na náhradu škody. Ak bol

uplatnený nárok na náhradu škody, poškodený sa odkáže na konanie o veciach občianskoprávných alebo na konanie pred iným príslušným orgánom (§ 314f ods. 1 písm. e/ Tr. por.). Ustanovenie § 314f ods. 1 písm. e/ Tr. por. je v pomere k ustanoveniu § 229 Tr. por. ustanovením špeciálnym, pretože súd odkáže poškodeného na iné konanie aj vtedy, ak je vo výsledkoch dokazovania podklad pre rozhodnutie o tom, aby obvinený nahradil poškodenému spôsobenú škodu. Ustanovenie § 229 Tr. por. preto nemožno použiť pri rozhodovaní trestným rozkazom. Výrok o odkázaní poškodeného podľa § 314f ods. 1 písm. e/ Tr. por. však trestný rozkaz obsahuje len vtedy, ak poškodený svoj nárok na náhradu škody pred vydaním trestného rozkazu uplatnil. Niektoré súdy zahrnujú do trestného rozkazu takýto výrok aj vtedy, keď poškodený nárok na náhradu škody neuplatnil.

Trestný rozkaz možno vydať aj proti obvinenému, ktorý sa nachádza vo väzbe, alebo vo výkone trestu odňatia slobody. Prípady, v ktorých je vydanie trestného rozkazu vylúčené, sú v ustanovení § 314e ods. 3 Tr. por. vymenované taxatívne a uvedené okolnosti nie súd podľa zákona prekážkou pre vydanie trestného rozkazu. S vydaním trestného rozkazu v takýchto prípadoch sa však otvárajú ďalšie otázky

Podľa § 36 ods. 1 písm. a/ Tr. por. obvinený musí mať obhajcu, ak je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody. To platí aj v prípade, ak ide o prečin, ktorý sa vybavuje trestným rozkazom. V konaní o prečine zákon vylučuje účasť obhajcu len v štádiu objasňovania (§ 179b ods. 2 písm. c/ Tr. por.); v konaní pred súdom, ktoré začína doručením návrhu na potrestanie súdu (§ 314b ods. 1 Tr. por.), však platia ustanovenia o nutnej obhajobe v plnom rozsahu, pretože ustanovenia o konaní pred samosudcom neobsahujú v tomto smere nijakú výnimku (§ 290 Tr. por.). Opačné názory, totiž že obvinený, ktorý sa nachádza vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody a proti ktorému sa vydáva trestný rozkaz, nemusí mať obhajcu, nemajú zákonné opodstatnenie. Podľa § 314f ods. 2 Tr. por. ak má obvinený obhajcu, doručí sa trestný rozkaz aj obhajcovi. Obvinený, ktorý sa nachádza vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, musí mať obhajcu aj v konaní o vydaní trestného rozkazu, ktoré je súčasťou konania pred samosudcom. Ak si obvinený v takom prípade nezvolil obhajcu sám, musí mu byť obhajca ustanovený (§ 38 a nasl. Tr. por.). Samosudca pritom musí postupovať tak, aby obvinenému poskytol plnú možnosť na uplatnenie jeho práv (§ 33 ods. 2 Tr. por.), predovšetkým musí vyčkať s doručením trestného rozkazu obvinenému tak dlho, aby sa obvinenému poskytla možnosť poradiť sa svojím obhajcom o podaní odporu proti trestnému rozkazu ešte pred uplynutím zákonnej lehoty (§ 314g ods. 1 veta druhá Tr. por.).

Ak sa trestný rozkaz doručuje aj obhajcovi obvineného (§ 314f ods. 2 i. f. Tr. por.), vzniká otázka, či lehota na podanie odporu plynie od doručenia trestného rozkazu obvinenému (§ 314g ods. 1 veta druhá Tr. por.) bez ohľadu na to, kedy bol trestný rozkaz doručený obhajcovi, alebo či platí aj v tomto prípade ustanovenie § 248 ods. 2 Tr. por. o tom, že lehota na podanie odporu plynie od toho doručenia, ktoré sa vykonalo najneskoršie. Treba súhlasiť s právnym názorom Najvyššieho súdu Č SR, že ustanovenie § 248 ods. 2 Tr. por. tu neplatí, pretože ustanovenie § 314g ods. 1 veta druhá Tr. por. je v pomere k nemu ustanovením špeciálnym (§ 290 Tr. por.). Lehota na podanie odporu teda plynie vždy od doručenia trestného rozkazu obvinenému. Samosudca je však aj tu viazaný ustanovením § 33 ods. 2 Tr. por. a pri doručovaní trestného rozkazu obhajcovi musí postupovať tak, aby obhajca mal možnosť ešte v zákonnej lehote uplatniť podľa svojho uváženia práva obvineného.

V súvislosti s podaním odporu a so začatím plynutia lehoty na jeho podanie sa v praxi súdov musela riešiť aj otázka, aký je vzťah medzi ustanovením § 314g ods. 1 veta druhá Tr. por. o tom, že odpor sa podáva tomu súdu, ktorý trestný rozkaz vydal, a ustanovením § 60 ods. 4 Tr. por. o počítaní lehôt a o zachovaní lehoty. Pokiaľ sa touto otázkou zaoberali, priklonili sa súdy k názoru, že lehota na podanie odporu je zachovaná aj v prípadoch, keď odpor proti trestnému rozkazu bol v tejto lehote

- podaný na poštu a adresovaný súdu, ktorý vydal trestný rozkaz,

- urobený príslušníkom ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru v činnnej službe u jeho náčelníka, - podaný u náčelníka nápravného zariadenia, kde je obvinený vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, - urobený ústne do zápisnice u ktoréhokoľvek okresného (obvodného, mestského) súdu.

Ustanovenie § 314g ods. 1 veta druhá Tr. por. o tom, že odpor sa podáva súdu, ktorý vydal trestný rozkaz, má v podstate rovnaké znenie ako ustanovenie § 248 ods. 1 Tr. por. o tom, že odvolanie sa podáva tomu súdu, proti rozsudku ktorého smeruje. Nemožno preto len z formulácie ustanovenia § 314g ods. 1 veta druhá Tr. por. vyvodiť, že toto ustanovenie má povahu špeciálneho ustanovenia, ktoré vylučuje použitie všeobecného ustanovenia § 60 ods. 4 Tr. por. o zachovaní lehoty. Možno preto súhlasiť s názorom, že lehota na podanie odporu je zachovaná aj vtedy, ak bol odpor podaný v osemnásťdňovej lehote u orgánov a na miestach uvedených v § 60 ods. 4 Tr. por. s tou modifikáciou, že so zreteľom na ustanovenie § 314g ods. 2 Tr. por. sa na lehotu na podanie odporu nevzťahuje ustanovenie § 60 ods. 4 písm. a/ i. f. Tr. por. a celé ustanovenie § 60 ods. 4 písm. b/ Tr. por. týkajúce sa podania, resp. adresovania opravného prostriedku súdu, ktorý má o ňom rozhodovať. Podaním odporu sa totiž trestný rozkaz zo zákona ruší bez toho, aby o odpore rozhodoval súd vyššieho stupňa.

Ak bol odpor podaný oneskorene (t. j. po uplynutí lehoty uvedenej v § 314g ods. 1 veta druhá Tr. por.) alebo sobou neoprávnenou, na odpore sa neprihliada a toho, kto podal odpor, ako aj obvineného súd uvedomí, že trestný rozkaz sa stal právoplatným a vykonateľným (pozri aj § 32 ods. 3 Sprav. por.).

Podaný odpor nemožno vziať späť. Ustanovenie § 250 ods. 2 tr. por. o späťvzátí odvolania tu nemožno použiť analogicky, pretože toto ustanovenie umožňuje späťvzatie odvolania do času, než sa odvolací súd odoberie na záverečnú poradu, teda než začne o odvolaní rozhodovať, zatiaľ čo podaním odporu oprávnenou osobu sa trestný rozkaz ruší zo zákona a nijaký orgán o odpore nerozhoduje. So stanoviskom najvyšších súdov republík v tomto zmysle treba súhlasiť.

Obsah poučenia v trestnom rozkaze o práve podať odpor (§ 314f ods. 1 písm. f/ Tr. por.) nie je v praxi súdov jednotný. Niektoré súdy sa obmedzujú len na poučenie, že obvinený môže podať odpor proti trestnému rozkazu do ôsmich dní od jeho doručenia na podpísanom súde. Iné súdy preberajú do poučenia znenie prvých dvoch viet ustanovenia § 314g ods. 1 Tr. por. a upozorňujú aj na účinky odporu podľa § 314g ods. 2 Tr. por. Ďalšie súdy uvádzajú aj to, ktoré iné osoby okrem obvineného môžu ešte podať odpor proti trestnému rozkazu. Najvyšší súd ČSSR sa stotožňuje s názorom Najvyššieho súdu SSR, že cieľ poučenia bude splnený, ak súdy uvedú v poučení obsah prvých dvoch viet ustanovenia § 314g ods. 1 Tr. por. a prevezmú do poučenia aj obsah ustanovenia o účinkoch podania odporu a o účinkoch nepodania odporu (§ 314g ods. 2 Tr. por.).

4. Odvolacie konanie

Pre zjednodušenie a urýchlenie odvolacieho konania je významné ustanovenie § 263 ods. 1 písm. b/ Tr. por., podľa ktorého odvolací súd môže aj na neverejnom zasadnutí urobiť rozhodnutie podľa § 258 ods. 1 Tr. por., ak je zrejmé, že chybu nemožno odstrániť na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu. Toto ustanovenie sa v praxi krajských súdov ako súdov druhého stupňa vžíva len postupne. Pomerne časté sú také prípady, že k zrušeniu napadnutého rozsudku z príčin uvedených v ustanovení § 258 ods. 1 Tr. por. dochádza na verejnom zasadnutí. Odvolacie súdy nedoceňujú, že postupom podľa § 263 ods. 1 písm. b/ Tr. por. možno konanie v celom rade prípadov podstatne zjednodušiť a urýchliť. Plné využívanie tohto ustanovenia však predpokladá dôkladné preštudovanie spisu už pred nariadením zasadnutia o odvolaní.

IV.

Záver.

Novelami trestoprávných predpisov z r. 1973 a zákonom č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohlade sa v duchu rezolúcie XIV. zjazdu KSČ vytvárajú legislatívne predpoklady pre ďalšie posilnenie ochrany spoločnosti pred trestnou činnosťou. Zvyšuje sa najmä ochrana spoločnosti pred trestnou činnosťou recidivistov a páchatelov, ktorých asociálny spôsob života vyvoláva odôvodnenú obavu, že budú v trestnej činnosti pokračovať aj po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Naproti tomu zjednodušenie konania o jednoduchých a menej závažných činoch vytvára predpoklady pre urýchlenie postihu páchatelov a tým aj pre jeho väčšiu efektívnosť.

Cieľom tohto rozboru bolo zistiť, či sa tieto nové zákonné úpravy vykladajú a používajú v súlade s ich zámermi a zjednotiť, prípadne usmerniť súdnu prax tam, kde dochádza k nedostatkom.

Plénium Najvyššieho súdu ČSSR konštatuje, že orgány súdneho dozoru (na úrovni federácie i republík), ako aj orgány súdnej správy uskutočnili potrebné opatrenia s cieľom zoznámenia sudcov s novými právnymi úpravami a že najvyššie súdy republík i krajské súdy a vyššie vojenské súdy venujú sústavnú pozornosť výkladu a aplikácii nových predpisov. Vyriešili mnohé sporné právne otázky a odstránili mnohé nejasnosti a do značnej miery vytvorili potrebné predpoklady pre zákonné a jednotné rozhodovanie súdov a tým pre účinkovanie nových právnych úprav v súlade s ich cieľmi. K nejednotnému výkladu medzi najvyššími súdmi republík došlo len v podružných otázkach. Väčší počet i závažnejších problémov však neriešili obidva najvyššie súdy republík, ale len jeden z nich. Cieľom tohto rozboru bolo zjednotiť právne názory pokiaľ to bolo potrebné, zovšeobecniť riešenia otázok, ktoré sa vyskytli len v jednej republike, na celú čs. federáciu a prípadný nesprávny výklad aplikáciu zákona uviesť na správny základ.

Nedostatky praxe súdov sú dvojakej povahy.

V nemalej miere sa vyskytujú chyby pri výklade a aplikácii zákona aj v takých otázkach, ktoré už boli vyložené na školeniach sudcov a v judikatúre najvyšších súdov republík. Odstrániť tieto nedostatky je predovšetkým vecou ďalšej výchovy sudcov a súdneho dozoru pri rozhodovaní konkrétnych vecí.

V menšej miere sa vyskytujú otázky, na ktoré sa dosiaľ orgány súdneho dozoru dostatočne nezamerali. Je to predovšetkým nejednotnosť a nerovnomernosť pri používaní a pri využívaní niektorých nových právnych inštitúcií, ktorá je len sčasti vysvetliteľná rozdielnosťou podmienok jednotlivých súdov a vyplýva skôr z rozdielného prístupu sudcov a niekedy aj prokurátorov k používaniu týchto ustanovizní.

Závažná je najmä skutočnosť, že podľa poznatkov vyplývajúcich zo súdnej štatistiky, ako aj podľa niektorých čiastkových poznatkov z prieskumu súdnych rozhodnutí sa ustanovizeň ochranného dohľadu využíva veľmi nerovnomerne. Vyplýva to zrejme z rozdielného výkladu podmienok fakultatívneho ukladania ochranného dohľadu v zmysle § 4 ods. 2 ZOD. Tento zjav je nežiadúci, je v rozpore so socialistickou zákonnosťou a s rovnosťou občanov pred zákonom. Na jednej strane sa u niektorých okresných súdov ochranný dohľad neukladá tam, kde sú zákonné podmienky cit. ustanovenia splnené a uloženie ochranného dohľadu je potrebné na dovŕšenie nápravy odsúdeného a na ochranu spoločnosti pred jeho prípadnou ďalšou trestnou činnosťou, na druhej strane iné okresné súdy ukladajú ochranný dohľad aj tam, kde toto opatrenie nie je potrebné alebo kde by iné opatrenie bolo výhodnejšie (napr. u niektorých alkoholikov, náchylných v opilosti páchať násilné trestné činy, ale inak žijúcich usadlým spôsobom života, by bolo niekedy účinnejšie ochranné liečenie než ochranný dohľad). Preto treba, aby najvyššie súdy republík a krajské súdy venovali v budúcom období zvýšenú pozornosť výkladu podmienok ukladania ochranného dohľadu podľa § 4 ods. 2 ZOD a zjednocovaniu rozhodovania súdov v tomto smere. Takisto treba venovať zvýšenú pozornosť širšiemu využívaniu inštitúcie fakultatívnych povinností a obmedzení, ktoré súd môže uložiť osobe pod ochranným dohľadom, a to podľa zásad vyššie podrobne rozvedených v tejto správe.

Iný charakter má nerovnomerné využívanie nových procesnoprávnych inštitúcií týkajúcich sa konania pred súdom.; tieto sledujú predovšetkým uľahčenie práce súdov (a zvýšenie účinnosti súdneho postihu, pokiaľ táto účinnosť závisí od urýchlenia konania) a ich použitie je fakultatívne. Nie je preto vylúčené, aby súd použil normálny postup aj tam, kde sú inak splnené formálne zákonné podmienky pre úspornejší postup podľa novej zákonnej úpravy, ak je toho názoru, že si to v danom prípade vyžaduje splnenie výchovnej úlohy súdneho konania. Nerovnomernosť vo využívaní nových úsporných procesných inštitúcií (najmä zjednodušeného písomného rozsudku a trestného rozkazu) nemožno preto bez ďalšieho skúmania a uvažovania jednoznačne odsudzovať, ale treba skúmať, z čoho vyplýva. Ak je súd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu odôvodnene vedený potrebou zvýšiť výchovný účinok súdneho konania, nemožno mu to vytýkať. Možno však podľa niektorých pochybovať, že súdy majú pri nevyužití nových úsporných ustanovizní vždy na zreteli túto zvýšenú potrebu výchovného pôsobenia súdneho konania; skôr to vplýva z nepružnosti postupu a z nedostatku spolupráce s prokurátorom.

Zásada ústneho prejednávania veci pred súdom je v socialistickom trestnom procese aj významnou zárukou zákonnosti rozhodnutia. Doterajšie poznatky a skúsenosti však nenasvedčujú tomu, že by zjednodušenie a zhospodárnenie procesu v tomto smere bolo na ujmu zákonnosti a vecnej správnosti rozhodnutia. vecné chyby v trestných rozkazoch (nesprávnosť výroku o vine alebo treste) sa zistili skutočne len ojedinele. Z tohto hľadiska sa teda tieto ustanovizne osvedčili.

Výsledky zhodnotenia doterajšej praxe súdov ukazujú, že nevyhnutné počiatočné výkladové a aplikačné problémy spojené s uvádzaním novej právnej úpravy do života sa z väčšej časti vyriešili a že najvyššie súdy republík i krajské súdy a vyššie vojenské súdy vytvorili predpoklady pre zjednotenie a usmernenie rozhodovania súdov v mnohých otázkach tak, aby to odpovedalo politickoprávnym zámerom zákonodarcu. V niektorých i dosť významných otázkach však ešte existuje nejednotnosť pri používaní nových právnych ustanovizní a nedosiahol sa stav plného využitia možností, ktoré tieto ustanovizne poskytujú pri úsilí o posilnenie ochrany spoločnosti a občanov pred trestnou činnosťou a pri zvyšovaní efektívnosti činnosti súdov. Treba, aby sa najvyššie súdy republík a krajské súdy a vyššie vojenské súdy sústredili v ďalšom období na zjednotenie a usmernenie praxe súdov aj v týchto otázkach v zmysle záverov pléna Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky obsiahnutých v tomto zhodnotení.